

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА
ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародних фінансів

Освітньо-професійна програма «Міжнародні фінансові відносини»

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Фінансування інноваційних процесів: світова та українська практика»

здобувача Савченка Івана Олексійовича

Науковий керівник: д.е.н., професор Л. В. Руденко-Сударєва

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: д.е.н., професор Мозговий О.М.

(підпис)

Київ 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародних фінансів

Освітньо-професійна програма «Міжнародні фінансові відносини»

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

ПОГОДЖЕНО

**Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми**

Т.О. Фролова

(підпис)

9 січня 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

О.М. Мозговий

(підпис)

9 січня 2024 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Савченко Івану Олексійовичу

очної (денної) форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи ***на тему:*** **«Фінансування інноваційних процесів: світова та українська практика»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від «7» грудня 2023 р. № 2230-ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах: Міжнародного Валютного Фонду, Світового Банку, Державної служби статистики України, нормативно-законодавчої бази, публікацій журналів, національних та міжнародних аналітичних агентств, навчальних посібників та підручників, наукових публікацій у сфері інновацій та міжнародних відносин, інформаційних ресурсів мережі Інтернет.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретико-методичні основи сутності інноваційних процесів
Розділ 2	Практика фінансування інноваційних процесів в Україні та світі
Об'єкт дослідження:	Процеси фінансування інноваційних процесів в контексті світової та української практики.
Предмет дослідження:	Механізми, джерела, інструменти та ефективність фінансової підтримки інноваційних ініціатив у різних секторах економіки на рівні світових лідерів та в українському контексті.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	На основі теоретичних підходів та практики розвитку інноваційних процесів в Україні та світі визначити сучасні виклики та подальші перспективи інноваційної сфери економіки в майбутньому.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1

– 1.1 Визначити сучасні концепції інноваційних процесів та фактори, що впливають на інноваційну діяльність

– 1.2 Дослідити ключові детермінанти, джерела та механізми забезпечених інноваційної діяльності, зокрема роль фінансування в цьому процесі

– 1.3 Проаналізувати дослід світових лідерів у фінансуванні інновацій та практики стимулювання інноваційної активності

У розділі 2

– 2.1 Визначити сучасний стан фінансування інноваційних процесів в Україні, включаючи структуру та існуючі виклики

– 2.2 Провести аналіз викликів та перспектив стимулювання та розвитку інноваційної сфери економіки в майбутньому

– 2.3 Зробити загальні висновки щодо результатів дослідження та сформулювати пропозиції щодо покращення механізмів фінансування з урахуванням світового та українського досвіду

**Завдання підготував
науковий керівник**

Руденко-Сударєва Лариса Володимирівна

« 7 » грудня 2024 р.

Завдання одержав здобувач

Савченко І.О.

« 7 » грудня 2024 р.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 69 сторінок, 10 таблиць, 7 рисунків, список використаних джерел з 62 найменувань, 3 додатків.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

«Фінансування інноваційних процесів: світова та українська практика»

Об'єктом дослідження є процеси фінансування інноваційних процесів в контексті світової та української практики.

Предметом дослідження є механізми, джерела, інструменти та ефективність фінансової підтримки інноваційних ініціатив у різних секторах економіки на рівні світових лідерів та в українському контексті.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – на основі теоретичних підходів та практики розвитку інноваційних процесів в Україні та світі визначити сучасні виклики та подальші перспективи інноваційної сфери економіки в майбутньому.

Звертаючи увагу на мету роботи необхідно розкрити наступні завдання:

- Визначити сучасні концепції інноваційних процесів та фактори, що впливають на інноваційну діяльність
  - Дослідити ключові детермінанти, джерела та механізми забезпечених інноваційної діяльності, зокрема роль фінансування в цьому процесі.
  - Проаналізувати досвід світових лідерів у фінансуванні інновацій та практики стимулювання інноваційної активності
- Визначити сучасний стан фінансування інноваційних процесів в Україні, включаючи структуру та існуючі виклики
- Провести аналіз викликів та перспектив стимулювання та розвитку інноваційної сфери економіки в майбутньому
- Зробити загальні висновки щодо результатів дослідження та сформулювати пропозиції щодо покращення механізмів фінансування з урахуванням світового та українського досвіду

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів полягає в розширенні теоретичного розуміння процесів фінансування інновацій в світі та Україні. Вони доповнюють надану базу знань про роль фінансових механізмів в Україні та світі.

Інформаційною базою дослідження є дослідження є літературні джерела, як вітчизняних, так й зарубіжних авторів, чинна нормативно-законодавча база країни, наукові праці провідних фахівців в сфері фінансів, аналітичні та статистичні дані, звіти міжнародних та зарубіжних інституцій, ресурси мережі Інтернет, результати власних досліджень.

Ключові слова: інновації, інноваційний процес, фінансування, виклики, перспектив, стимулювання

Рік виконання кваліфікаційної роботи - 2024.

Рік захисту роботи – 2024.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СУТНОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	7
1.1 Теоретична полеміка щодо сутності інновацій та інноваційних процесів.....	7
1.2. Ключові детермінанти, джерела і механізми забезпечення інноваційної діяльності	14
1.3. Роль фінансування у стимулюванні та розвитку інноваційних процесів.....	16
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ.....	36
2.1. Досвід світових лідерів у фінансуванні інновацій.....	36
2.2. Сучасний стан фінансування інноваційних процесів в Україні.....	49
2.3. Виклики та перспективи стимулювання та розвитку інноваційної сфери економіки в майбутньому.....	57
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70
ДОДАТКИ.....	77

ВСТУП

Актуальність теми. Інновації в соціумі є результатом впровадження змін у встановлену масову практику, особливо у випадках, коли традиційні життєдіяльні системи спричиняють існуючі конфлікти та призводять до кризових ситуацій. Інноваційний процес, що описується як послідовна трансформація ідеї у готовий продукт, у своїй сутності є механізмом комерціалізації технологій. Тому постає питання актуальності фінансування інноваційних процесів. У світовій практиці, фінансування інновацій стає стратегічним пріоритетом для країн та підприємств, що прагнуть займати лідерські позиції на міжнародному ринку. В українській практиці, проблеми фінансування інновацій відіграють ключову роль у розвитку національної економіки, адже інвестиції у нові технології та наукові дослідження є важливим фактором зміцнення конкурентоспроможності країни та її інтеграції у світову економічну систему, враховуючи всі виклики, що наразі постали перед країною.

Дуже велика кількість наукових робіт та досліджень українських та зарубіжних науковців присвячена дослідженню існуючих теорій інновацій, інноваційного процесу. Основні дослідницькі роботи здійснені Л. Антонюк, Н. Бондаренко, О. Григор'євою, О. Амошею, А. Турилом, І. Буднікевичем, В. Геєцем, В. Герасимчуком, М. Козорізом, О. Кузьмінім, О. Лапкою, Б. Каліцьким, О. Мокією, В. Семиноженком, А. Сухоруковим, В. Тереховим, В. Чирковим, А. Яковлевою З. Адаманова, О. Лук'янено та іншими.

Питання розвитку інновацій є актуальним в країнах з різним рівнем розвитку економіки. Дослідженням розвитку інновацій займалися багато зарубіжних вчених. Найвідомішими зарубіжними науковцями, що вивчали це питання є П. Завліт, Д. Львов, Р. Нельсон, Р. Коуз, К. Поппер, Б. Санто, Р. Соул, Х. Фрімен, Й. Шумпетер.

Але питання проблематики розвитку інноваційних технологій постійно потребує подальшого постійного вивчення й буде висвітлено у даній роботі.

Мета даної роботи – на основі теоретичних підходів та практики розвитку інноваційних процесів в Україні та світі визначити сучасні виклики та подальші перспективи інноваційної сфери економіки в майбутньому.

Для досягнення поставленої мети вирішено наступні завдання:

1. Визначити сучасні концепції інноваційних процесів та фактори, що впливають на інноваційну діяльність

2. Дослідити ключові детермінанти, джерела та механізми забезпечення інноваційної діяльності, зокрема фінансування.

3. Проаналізувати досвід світових лідерів у фінансуванні інновацій та практики стимулювання інноваційної активності.

4. Визначити сучасний стан фінансування інноваційних процесів в Україні, включаючи структуру та існуючі виклики.

5. Провести аналіз викликів та перспектив стимулювання та розвитку інноваційної сфери економіки в майбутньому.

6. Зробити загальні висновки щодо результатів дослідження та сформулювати пропозиції щодо покращення механізмів фінансування з урахуванням світового та українського досвіду.

Об'єкт дослідження: процеси фінансування інноваційних процесів в контексті світової та української практики.

Предмет дослідження: механізми, джерела, інструменти та ефективність фінансової підтримки інноваційних ініціатив у різних секторах економіки на рівні світових лідерів та в українському контексті.

При дослідженні визначеної теми були використані наступні методи: кількісний аналіз, який включає збір та обробку статистичних даних для виявлення закономірностей та тенденцій у досліджуваній темі, порівняння випадків, а саме аналіз різних кейсів для виявлення подібностей та відмінностей у результатах або

підходах, синтез у вигляді інтеграції даних - об'єднання даних з різних джерел для створення комплексного уявлення про досліджувану тему, а також опитування експертів для збору думок та оцінок від великої групи експертів і методи дозволять здійснити комплексний аналіз інноваційних процесів в Україні та світі, оцінити їхню ефективність і вплив на економіку в майбутньому.

Визначення теоретичної значущості отриманих результатів:

Отримані результати дослідження розширюють теоретичне розуміння процесів фінансування інновацій у світі та в Україні. Вони доповнюють наявну базу знань про роль фінансування в інноваційній сфері, а також розкривають особливості фінансових механізмів та їх вплив на інноваційні процеси.

Визначення методичної значущості отриманих результатів:

Результати дослідження надають методологічні вказівки та практичні рекомендації щодо вдосконалення методів фінансування інноваційних процесів. Це сприяє розвитку ефективних стратегій управління інноваційними проектами та забезпеченню їх фінансової стабільності.

Визначення практичної значущості отриманих результатів:

Отримані відомості можуть бути корисними для людей, що займаються інноваційною діяльністю. Це означає, що результати дослідження можуть бути використані у реальній діяльності урядових установ, компаній та наукових установ. Вони можуть допомогти у вирішенні практичних завдань з покращення фінансування інновацій, що допоможе у створенні сприятливого клімату для розвитку інноваційної економіки в Україні та світі в цілому.

Інформаційна база дослідження є солідною та різноманітною, що забезпечує глибоке та всебічне розуміння теми. Основу складають авторитетні навчальні посібники, які надають фундаментальні знання та загальний огляд предметної області.

Монографії, написані провідними експертами в галузі, забезпечують детальний аналіз конкретних аспектів теми, пропонуючи поглиблене розуміння ключових концепцій та теорій. Наукові статті, опубліковані в рецензованих журналах,

є невід'ємною частиною інформаційної бази, представляючи останні дослідження, експерименти та відкриття в даній галузі. Ці статті пройшли експертну оцінку, що гарантує їх достовірність та якість. Дослідження, проведені попередніми вченими та дослідницькими інститутами, надають практичні дані, спостереження та висновки, які збагачують розуміння теми та пропонують нові перспективи. Звіти, зокрема офіційні документи, звіти уряду та галузеві звіти, надають актуальну та конкретну інформацію, статистичні дані та аналіз тенденцій, що дозволяє дослідженню залишатися актуальним та узгодженим з останніми подіями та змінами в галузі.

Поєднання цих джерел інформації забезпечує багатогранний підхід до дослідження, поєднуючи теоретичні основи з практичним досвідом та останніми досягненнями в галузі. Така інформаційна база гарантує надійність, точність та глибину аналізу, що є ключовими факторами для успішного та авторитетного наукового дослідження.

Структура роботи включає: вступ, два розділи, десять таблиць, сім рисунків, висновки та список використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 83 сторінки.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНА СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

1.1 Теоретична полеміка щодо сутності інновацій та інноваційних процесів

Інновації – важливий фактор для економічного розвитку. Розуміння їхніх ключових процесів і джерел дозволяє ефективно керувати цим явищем. Інновації – це створення нових або покращених продуктів, методів або підходів для вирішення проблем. Їх розвиток – це процес, який базується на нових знаннях і сприяє економічному зростанню. Цей процес включає створення та впровадження інновацій у практичну діяльність. Інновації залежать від багатьох факторів, таких як технологічний прогрес, фінансові ресурси, наявність кваліфікованих кадрів та підтримка держави [14, с. 118].

Для розуміння економічного значення інновацій, слід згадати, що вони існують з давніх часів, але систематичні дослідження цього явища почалися лише на початку минулого століття. Вчені, такі як Ксенофонт, Платон та Арістотель, вже висловлювали ідеї щодо організації виробництва та поділу праці як способів покращення життя [41, с. 5]. Однак до ХХ століття ніхто не досліджував інноваційний розвиток та його вплив на економіку настільки докладно, як Йозеф Шумпетер у своїй роботі «Теорія економічного розвитку» (1912) [39, с. 220].

Інноваційна теорія на сучасному етапі перебуває у стадії активного формування, що веде до різноманітності досліджень у цій галузі. Важливо зазначити, що інновації виникають не випадково, а завдяки постійному розвитку та пошуку найкращих рішень для сьогодення [22, с. 64].

Ось кілька ключових детермінант розглянемо більш детально:

1. Технологічний прогрес: розвиток нових технологій може стимулювати інновації у різних галузях. Наприклад, винайдення сонячних батарей дозволило розвивати відновлювальну енергетику та зменшувати викиди вуглецю [11]. З вдосконаленням комп'ютерних технологій з'явилися інноваційні програми та сервіси, які полегшили життя людям і змінили спосіб, яким ми взаємодіємо з інформацією. Технологічний прогрес також стимулює розвиток нових ідей та концепцій. Наприклад, розвиток штучного інтелекту відкриває нові можливості в багатьох галузях, від медицини до автономної техніки. Це сприяє появі новаторських рішень і продуктів, які можуть змінити світ навколо нас. Таким чином, технологічний процес є важливим каталізатором для розвитку інновацій, сприяючи створенню нових можливостей та вдосконаленню існуючих продуктів і послуг [12].

2. Фінансові ресурси: доступ до фінансування є критичним для успішної реалізації інноваційних проектів. Інвестиції в дослідження та розробку, запуск нових продуктів і впровадження нових технологій - усе це потребує значних фінансових зусиль [10]. Коли компанії отримують достатні ресурси, вони можуть інвестувати у дослідження та розробку нових ідей, продуктів і технологій. Це може включати фінансування дослідницьких проектів, створення прототипів та проведення клінічних випробувань. Крім того, доступ до фінансування дозволяє компаніям привертати талановитих спеціалістів із різних галузей, що допомагає вдосконалювати і реалізовувати інноваційні ідеї.

Наукові дослідження показують, що компанії, які мають доступ до достатніх фінансових ресурсів, частіше здійснюють успішні інновації і займають провідні позиції на ринку. Також важливим є спосіб використання фінансових ресурсів: ефективне управління інвестиціями і контроль над витратами допомагають максимізувати вплив фінансування на розвиток інновацій [10].

3. Людські ресурси: Наявність висококваліфікованих та вмотивованих кадрів також впливає на інноваційну активність. Компанії з талановитими командами можуть швидше реалізувати інноваційні ідеї. Люди завжди є ресурс є джерелом

креативності та ідей, які формують основу для інноваційних рішень і продуктів [20, с. 5]. Компанії з висококваліфікованим персоналом можуть розробляти та впроваджувати нові ідеї та технології більш ефективно. Люди можуть приходити з оригінальними ідеями та підходами до вирішення проблем, що стимулює розвиток новаторських продуктів і послуг. А сприятливе робоче середовище та відповідна мотивація в свою чергу можуть стимулювати працівників до творчості та пошуку новаторських рішень. Інвестиції в навчання та розвиток персоналу дозволяють працівникам оволодівати новими навичками та знаннями, необхідними для реалізації інноваційних проектів.

4. Інституційні умови: Коли компанії впевнені в своєму праві власності на ідеї та інновації, вони більш схильні інвестувати в їх розвиток. Ефективна державна політика та регулювання можуть створювати сприятливі умови для інновацій, включаючи фінансову підтримку, стимули для досліджень та розвитку, а також сприяння співпраці між галузями. Також впроваджена державними інституціями підтримка культури підприємництва, що сприяє ризику та новаторству, може стимулювати підприємства до інновацій [12, с. 34]. Отже, інституційні умови впливають на розвиток інновацій, визначаючи рамки, умови та стимули для інноваційної діяльності в суспільстві [16, с.2].

5. Ринковий попит: попит на нові продукти і послуги може виступати як стимул для інновацій. Зростання попиту на певні товари чи послуги може спонукати компанії до інвестування в дослідження та розвиток для створення конкурентоспроможних рішень [12, с. 36]. Коли попит на ринку змінюється або зростає, підприємства шукають способи задовольнити цей попит шляхом розробки нових продуктів або модифікації існуючих. Це може включати нові технології, покращені версії або зовсім нові товари та послуги. Змагання на ринку змушує підприємства постійно вдосконалювати свої продукти та послуги, використовуючи інновації як один з способів збереження та збільшення своєї частки на ринку. Попит також створює підґрунтя для розвитку екосистеми навколо інновацій, включаючи інвесторів,

стартапи, дослідницькі центри та інші учасники, що сприяють інноваціям [11]. Таким чином, ринковий попит виступає як ключовий фактор, що стимулює інноваційний розвиток, визначаючи напрямки та обсяги інноваційної діяльності на ринку.

Всі ці ключові детермінанти взаємодіють між собою і впливають на інноваційну активність підприємств та економічний розвиток країн в цілому. Для того, щоб розвивати новаторські проекти, важливо брати до уваги різні джерела, з яких можна отримати гроші, підтримку і стимули для таких ініціатив.

У теорії економічного зростання дуже важливо з'ясувати, що спонукає розвиток. Йозеф Шумпетер вигадав концепцію, яка говорить про те, що нововведення, засновані на внутрішніх можливостях, впливають на економічний розвиток. Він наголошував, що економічна активність залежить не від того, наскільки багато змінюються числові показники, а від того, як змінюється відношення до зовнішніх факторів, зокрема, до інновацій. Інноваційна діяльність спонукає до розвитку ряд інших галузей, наприклад, у виробництві, економіці, появі нових технологій в медицині, тощо. Щоб керувати інноваційними процесами на всіх рівнях економіки, застосовуються різні методи та прийоми: створюються сприятливі умови для креативу, пошуку нових ідей, розробки інших, більш оптимальних рішень, нововведень, тощо.

Загалом інноваційний механізм діє як сукупність внутрішньої інноваційної системи та залучених відкритих інновацій, що дає змогу гнучко керувати всіма управлінськими процесами всього механізму. Це дозволяє також досить легко трансформувати певні функції та задачі структурних підрозділів, що займаються дослідницькою діяльністю з метою пошуку нових підходів, концепцій, знань щодо реалізації поставленої задачі, тощо. А також є цінним ресурсом поза організацією. Такий підхід до розробки інноваційних механізмів дозволяє створювати комбінації нових знань, систем, моделей, а відповідно і генерацію додаткових доходів через реалізацію таких результатів власних досліджень [47, с. 69].

Механізми організації допомагають створювати та змінювати структури компаній, що займаються розробкою нових ідей та продуктів. Вони забезпечують ефективне спілкування між науковими, освітніми, бізнесовими та адміністративними відділами. При цьому такі механізми включають в себе створення нових компаній, підрозділів та одиниць, що працюють над новими ідеями, такими як науково-технічні підрозділи, внутрішні стартапи, різноманітні відділи та інші [53, с. 2]. В деяких випадках ефективними організаційними методами можуть бути різні способи зміни структури, такі як об'єднання, прийом, розділ чи виділення [54].

Складова	Деталі
Створення	Формування нових підприємств, підрозділів або одиниць, спрямованих на реалізацію інноваційних процесів. Ці підприємства можуть бути науково-технічними підрозділами, внутрішніми венчурами, матричними структурами тощо.
Реструктуризація	Використання різних форм організаційних змін, таких як об'єднання, узгодження, злиття, роз'єднання або виділення, для оптимізації процесів інноваційної діяльності.
Ринкова інтеграція	Встановлення довгострокових договірних відносин між великими компаніями та малими інноваційними підприємствами. Це дозволяє забезпечити малим підприємствам самостійність, але при цьому вони потрапляють у сферу ринкових виробничих зв'язків великих компаній.
Партнерство	Механізми партнерства спрямовані на максимізацію віддачі від науково-дослідних та розробних робіт. Вони включають укладання партнерських угод, співпрацю з академічними установами та іншими організаціями з метою спільної розробки та комерціалізації інноваційних продуктів.

джерело: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1598>

Таблиця 1.1 - Організаційна складова інноваційного механізму

Продовження таблиці 1.1

Офшоринг	Використання зовнішніх організацій або спеціалізованих підрядників для виконання окремих етапів інноваційних проектів або послуг. Це допомагає зменшити внутрішні витрати на розробку та залучити додаткові знання та ресурси.
Конкурентна розвідка	Проведення процесів збору та аналізу інформації про конкурентів, їхні інноваційні стратегії та технологічні рішення. Це дозволяє підприємствам бути в курсі останніх тенденцій на ринку та приймати обґрунтовані рішення щодо власної інноваційної діяльності.
Міждисциплінарні дослідження	Співпраця між різними галузями науки та техніки з метою розв'язання складних проблем інноваційного характеру, що вимагають комплексного підходу та інтеграції різноманітних знань і методів.

Механізми організації допомагають створювати, змінювати та оптимізувати структури компаній, що генерують нові ідеї, а це в свою чергу призводить до покращення ефективності взаємодії між адміністративними, освітніми, науковими та бізнесовими групами безпосередньо. Складовими інноваційних механізмів є створення, реструктуризація та ринкова інтеграція. Створення застосовується на самому початку всього бізнес-проекту, тобто це створення нового підприємства чи підрозділа, що відповідатиме за реалізацію проекту. Реструктуризація дозволяє віділити існуючого підприємства, чи підрозділа, окремої робочої групи, яка в подальшому може трансформуватися в самостійну структурну одиницю, тощо. [53, с. 1]. Іноді приймається рішення реструктуризації бізнесових одиниць. Що може реалізовуватись через поглинання, злиття, приєднання чи, навпаки, виокремлення в самостійну одиницю. [54].

XXI століття перевернуло світ в багатьох галузях економіки, технологіях, інноваціях, тощо. Можна сказати, що майбутнє вже настало, і те, що було неможливим

ще наприкінці ХХ століття, сьогодні вже є даністю. Відповідно і суть інноваційної діяльності також кардинально змінила вектор та призвела до появи нових форм її організації. Наприклад, з'явилися кластери, державно-приватне партнерство, центри трансферу технологій, тощо. Відсутність інфраструктурного забезпечення та потреба у зміні організаційної структури життєдіяльності призвели до зародження парадигми, що базується на засадах соціального конструювання.

Суттєве збільшення обсягів науково-дослідної та розробницької діяльності у суспільному і приватному секторах викликає вироблення та впровадження механізмів для встановлення взаємозв'язків і формування потоків знань. Тенденція глобалізації в свою чергу впливає на розгалуження ринку інновацій в цілому. Зростаючий попит людей на нові ідеї та винаходи, особливо коли ринки відкриті і все більше речей відбувається в інтернеті, призводить до того, що компанії створюють більше технологій. Для того, щоб вони могли розробити свої стратегії розвитку цей фактор є надзвичайно важливим. Тому вирішення питань про те, як краще керувати цими нововведеннями, важливе на всіх рівнях компаній.

Серед них розглядаються такі механізми, як партнерство з метою максимізації віддачі від науково-дослідних і розробницьких робіт (НДДКР), офшорні практики, конкурентна розвідка у сфері проривних технологій, венчурне фінансування та інші інструменти, спрямовані на просування ідей до стадії комерціалізації, а також на стимулювання міждисциплінарних досліджень і формування інноваційної сприйнятливості та культури.

Таким чином, інновації залежать від різних речей, наприклад, від того, як компанії співпрацюють, використовують офшори, вивчають конкурентів, отримують гроші від венчурних фондів тощо. Гроші для інновацій можуть приходити як від компаній самостійно, так і з зовнішніх джерел, наприклад, інвестицій, кредитів або грантів. Для успішних інновацій важливе ефективне керівництво, наявність кваліфікованих працівників і створення сприятливого середовища. Стратегії і програми розвитку повинні базуватися на концепціях національної системи інновацій

та відкритих інноваціях. Також важливо зосередитися на впровадженні організаційних змін і покращенні ефективності управління через створення гнучкої організаційної структури.

1.2. Ключові детермінанти, джерела і механізми забезпечення інноваційної діяльності

Визначаються такі ключові детермінанти, що впливають на інноваційну діяльність із специфікою свого походження. Це доступність фінансових ресурсів, наявність інноваційної інфраструктури, вища освіта працівників і галузевий факультет поля, а також політичні ризики. По-перше, джерелом фінансування інноваційної діяльності є державні гроші, що виділяються через різні програми та гранти. Виділено додаткові джерела – інвестиції у приватний капітал, внутрішні та зовнішні кредити та спонсорська допомога від міжнародних фондів. Для створення сприятливих умов для інноваційної діяльності суспільство виявило механізми, такі як утворення правових та фінансових інститутів, які надають стимули та допомогу інноваціям, представлення наукових та технологічних парків, підтримка спроб стартапів, підтримка інноваційних підприємств та кооперація державного сектора, приватного бізнесу та академії. Аналіз сутності ключових детермінантів, джерел та механізмів забезпечення інноваційної діяльності дозволяє об'єктивніше зрозуміти особливості фінансування інноваційного процесу.

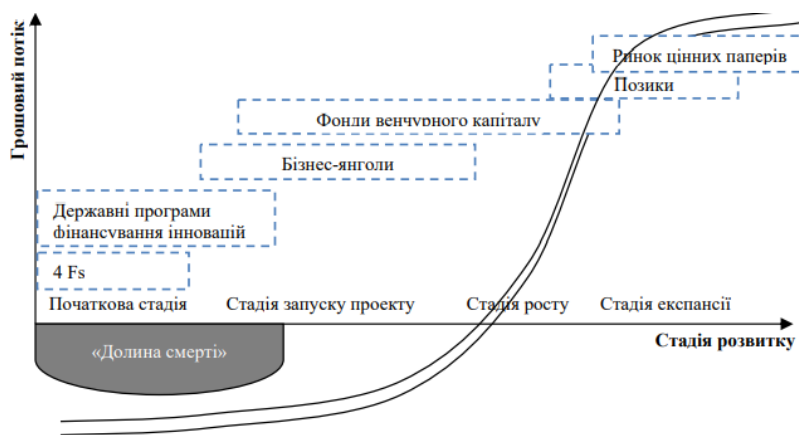
У глобалізованому світі стійке економічне зростання, підвищення рівня та якості життя населення і, в цілому, конкурентоспроможність національних економік забезпечується масштабним впровадженням інновацій в усі сфери суспільного життя, які на теперішній час є основним ресурсом і рушійною силою розширеного економічного відтворення.

Тому економічна політика розвинених країн підпорядкована, у першу чергу, досягненню лідерських позицій у розвитку інноваційної сфери. Для економіки

України впровадження інновацій має в реальності стати стратегічним, безальтернативним вектором державного управління. На теперішній час це питання для нашої країни є фундаментальним викликом, оскільки Україна за усіма авторитетними міжнародними рейтингами суттєво відстає у формуванні інноваційного потенціалу, що є наслідком негативної динаміки розвитку інноваційної сфери в країні і, зокрема, у промисловому секторі, де інноваційна активність підприємств стрімко скорочується. Якщо у 2010 році кількість промислових підприємств, які впроваджували інновації, становила 1462 одиниць, то у 2016 році їх було 834, а у 2017 році – лише 759[61, с. 70].

Інноваційні компанії стикаються з суттєвими труднощами в процесі збору коштів для фінансування інновацій. Зважаючи на те, що одні проекти можуть стати високодохідними, а інші – закінчитися суттєвими втратами для компанії, сподівання отримати високі прибутки від інновації завжди асоціюється зі значними ризиками. В цьому зв'язку важливо зважувати на те, що фінансування інноваційної діяльності має суттєві особливості на кожній з її чотирьох стадій. На початковій стадії (стадії посіву), коли проводяться первинні дослідження та розробки комерційної ідеї чи бізнес-концепції, що націлені на визначення її технічної здійсненності, ринкового потенціалу та економічної життєздатності, компанії намагаються уникнути власних витрат і скористатися державними коштами. Стадія запуску проекту включає в себе створення прототипу продукту, первинне дослідження ринку та започаткування формальної організації бізнесу. На цій стадії окрім державних джерел фінансування компанії використовують власні або спільні фонди венчурного капіталу, а також знаходять бізнес-янголів. На стадії росту, коли відбувається комерціалізація продукту в невеликих масштабах та ріст, джерела фінансування залишаються ті ж самі, що і на попередній стадії. На стадії експансії, яка характеризується суттєвим ростом масштабів бізнесу, головним джерелом фінансування стають переважно позичкові кошти. На рис. 1 представлений грошовий потік на різних стадіях розвитку інновації, а також найбільш логічні джерела фінансування інновацій на кожній із стадій.

Так, грошовий потік змінюється за J-кривою, різко знижуючись на початковій стадії у зв'язку з вкладенням суттєвих фінансових ресурсів, необхідних для доведення концепції бізнесу («долина смерті»). Якщо компанії вдається подолати «долину смерті» бізнес починає розвиватися та досягає стадій росту та експансії. На цих стадіях компанія потребує ще більш значних фінансових ресурсів, але по причині осяжності результатів її діяльності, ці ресурси можна отримати за допомогою більш традиційних фінансових посередників. Розглянемо більш детально процес фінансування на кожній із зазначених стадій [62, с. 14,15].

Джерело: *A Practical Guide to Early-Stage Financing Policy Options and Instruments for Financing Innovation*. United Nations Economic Commission for Europe, 2009. – 73 p.

Рисунок 1.1- Грошовий потік та джерела фінансування на різних стадіях розвитку інновацій

В заключенні, дослідження завдяки аналізу основних детермінантів, джерел і механізмів забезпечення процесів інноваційної діяльності виявило ряд ключових факторів, які впливають на них у світових та національних відносинах. По-перше, фінансування є фактором пріоритетним, оскільки реалізація інноваційних проектів чи ідей неможлива без нього. Державні, приватні та міжнародні джерела виконують важливу роль у цьому процесі. Окрім цього, фактором динаміки є також науково-технічна інфраструктура, зокрема науково-технічні парки, які сприяють росту інноваційного характеру, створюючи сприятливі умови для співпраці між бізнесом,

наукою та державним сектором. Політичні фактори також регулюють інноваційний процес за допомогою прийняття законів, технічних регламентів чи фіскального стимулювання або спрямовуючи ініціативи від конкретних державних програм до ведучих галузей.

1.3 Роль фінансування у стимулюванні та розвитку інноваційних процесів

У період постіндустріального розвитку інновації вимагають значних ресурсів, оскільки не можуть зростати самостійно, вони потребуючи значних витрат. Це означає, що вони не можуть суттєво підвищувати економічну цінність для держави або прибутковість для підприємства. Розвиток інновацій у такому контексті стає способом збільшення фінансових ресурсів. Фінансування означає надання грошей та залучення інвестицій для створення певного продукту, і тому це тісно пов'язано з інвестуванням. Інвестування - це процес вкладення капіталу у різні активи або проекти з метою отримання прибутку або досягнення інших фінансових чи соціальних цілей у майбутньому. У економічній літературі визначають два важливих фактори інвестування: час і ризик, оскільки ніколи не можна передбачити, коли і як саме буде отриманий прибуток або чи буде взагалі отриманий [8].

Система фінансування інновацій розв'язує кілька головних завдань:

- Сприяння швидкому та ефективному впровадженню нових технологічних ідей у всіх секторах економіки країни, що потребує структурних змін і застосування новітніх технологій.
- Збереження та розвиток науково-технічного потенціалу у найважливіших галузях, що дозволяє зберегти й посилити нашу економічну конкурентоспроможність.
- Створення умов для збереження кваліфікованих кадрів у науці та техніці, а також запобігання їхнього відтоку за кордон.

В рамках ринкової економіки, система фінансування виконує дві основні функції: розподіл і контроль ресурсів, що дозволяє ефективно використовувати кошти та перевіряти їхнє використання (рис. 1.2) [46].

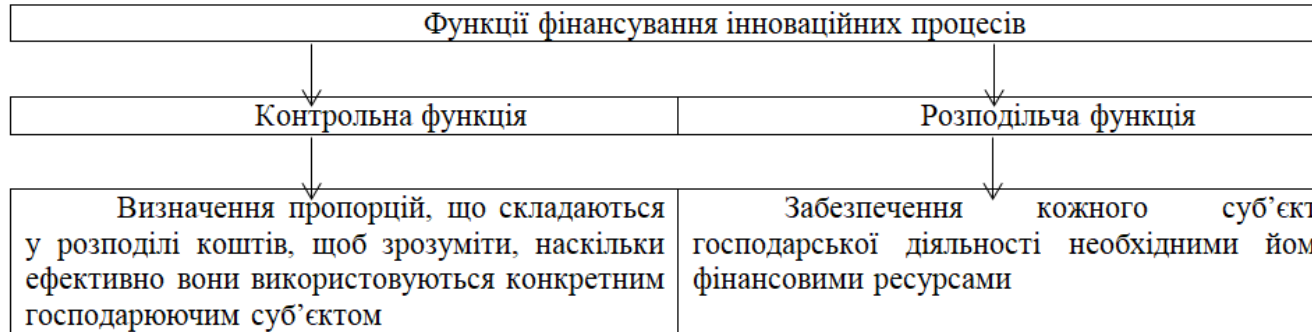

Рисунок 1.2 - Основні функції фінансування інноваційних процесів

Джерело: створено автором за даними [46].

До основних принципів побудови ефективної системи фінансування інновацій відносяться такі:

1. Цільова орієнтація: фінансова система має чітко спрямовуватися на швидке та ефективне впровадження сучасних науково-технічних досягнень. Це означає, що гроші спрямовуються туди, де вони найбільше потрібні для розвитку нових технологій.

2. Логічність та обґрунтованість: використовувані методи фінансування повинні бути логічними, обґрунтованими та мати правовий захист. Це допомагає забезпечити ефективне використання ресурсів та запобігти можливим фінансовим ризикам.

3. Різноманітність джерел: наявність різних джерел фінансування сприяє різноманітності та стабільності фінансових потоків, що дозволяє забезпечити необхідні кошти для реалізації інноваційних проектів.

4. Широкий спектр охоплення: система повинна бути широкою та комплексною, щоб охопити різноманітні технічні та технологічні нововведення для їхнього практичного використання у різних сферах.

5. Адаптивність та гнучкість: система повинна постійно адаптуватися та реагувати на зміни зовнішнього середовища, забезпечуючи максимальну ефективність у використанні ресурсів та підтримці інновацій [40].

Реалізація цих принципів відбувається через налагоджену систему фінансування, що складається із таких компонентів:

Цільова орієнтація: фінансова система чітко спрямована на швидке та ефективне впровадження сучасних науково-технічних досягнень. Вона пов'язана з метою швидкого та ефективного використання новітніх технологій.

1. Логіка та обґрунтованість: використані методи фінансування мають бути логічними, обґрунтованими та мати правовий захист. Це гарантує ефективне використання ресурсів та запобігає можливим фінансовим ризикам.

2. Множинність джерел: різноманітні джерела фінансування сприяють стабільності фінансових потоків та забезпечують різноманітність у фінансуванні інновацій.

4. Широта і комплексність системи: система повинна охоплювати широкий спектр технічних і технологічних нововведень для їхнього практичного використання. Це дозволяє впроваджувати нові ідеї в різних галузях.

5. Адаптивність і гнучкість: система фінансування має постійно адаптуватися до змін зовнішнього середовища для забезпечення максимальної ефективності у використанні ресурсів та підтримки інновацій (рис. 1.3).

Фінансовий механізм розглядається багатьма науковцями як комплекс специфічних методів та інструментів, що застосовуються для управління фінансовими потоками в контексті діяльності в науково-технічній та інноваційній сферах. Він включає в себе систему фінансових важелів, спрямованих на стимулювання та підтримку науково-технічного прогресу та інноваційного розвитку. Крім того, фінансовий механізм визначається системою індикаторів та інструментів, які

використовуються для вимірювання та оцінки ефективності фінансових впливів на зазначені сфери діяльності.

Пошук ресурсів, їх залучення та ефективне використання в процесі реалізації інноваційного бізнес-проекту визначається як фінансове забезпечення інноваційної діяльності підприємств, організацій, робочих груп тощо. Фінансове регулювання передбачає встановлення відповідних пропорцій розподілу доходів між юридичними та фізичними особами за допомогою економічних інструментів, що впливають на доступ до фінансових ресурсів. Це визначає фінансові можливості зазначених осіб і формує відповідну систему економічних інтересів, яка може стимулювати одних суб'єктів або певні сфери діяльності, а також стримувати інших [3, с. 45].

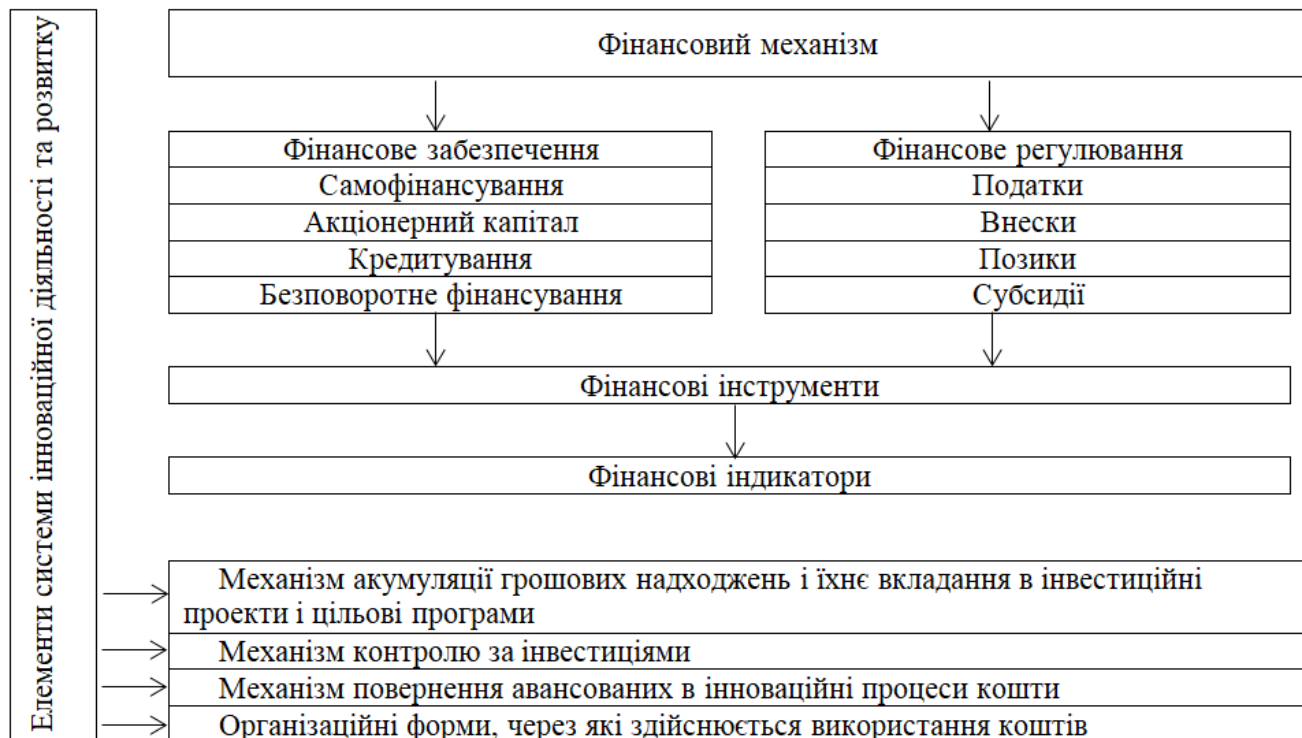

Рисунок 1.3 - Структура фінансової системи інноваційної діяльності та розвитку

Джерело: розроблено автором за даними [40].

Фінансовий механізм розглядається багатьма науковцями як комплекс специфічних методів та інструментів, що застосовуються для управління фінансовими

потоками в контексті діяльності в науково-технічній та інноваційній сферах. Він включає в себе систему фінансових важелів, спрямованих на стимулювання та підтримку науково-технічного прогресу та інноваційного розвитку. Крім того, фінансовий механізм визначається системою індикаторів та інструментів, які використовуються для вимірювання та оцінки ефективності фінансових впливів на зазначені сфери діяльності.

Фінансове забезпечення інноваційних бізнес-проектів є процесом співпраці різних груп-учасників над пошуком, мобілізацією ресурсів з метою використання їх в реалізації інноваційних проектів. Фінансове регулювання передбачає встановлення відповідних пропорцій розподілу доходів між юридичними та фізичними особами за допомогою економічних інструментів, що впливають на доступ до фінансових ресурсів. Це визначає фінансові можливості зазначених осіб і формує відповідну систему економічних інтересів, яка може стимулювати одних суб'єктів або певні сфери діяльності, а також стримувати інших [3, с. 67].

Суб'єкти фінансування інноваційної діяльності складаються з різних організаційних форм і структур, таких як підприємства, компанії, фінансові групи, малий бізнес, фонди, органи управління та приватні особи. Вони приймають безпосередньо є основними учасниками інноваційного процесу. Особливості фінансування інновацій включають непередбачуваність результатів, складність технічної реалізації та ризик втрати капіталу через непередбачуваність реакції ринку на нововведення. Також важливо враховувати час від моменту інвестицій до отримання прибутку і фокусуватися на кінцевому продукті та результаті на будь-якій стадії інноваційного циклу. Тому віддане фінансування процесів створення та впровадження нововведень має велике значення, оскільки це дозволяє забезпечити стійкий розвиток інновацій [50].

За рівнем участі у фінансовому забезпеченні структур, що здійснюють науково-дослідну і дослідно-конструкторську роботу (НДДКР), можна виокремити наступні типи фінансування інноваційної діяльності:

Державне фінансування інноваційних проектів. Ця форма фінансування полягає у виділенні державою фінансових ресурсів на реалізацію певних наукових проектів, які мають високий пріоритет для розвитку науки та технологій у певній країні. Зазвичай такі проекти мають фундаментальний характер і фінансуються як з державного бюджету, так і з позабюджетних фондів на безповоротній основі.

Кредитування. Цей вид фінансування полягає у наданні кредитів банками та іншими кредитними установами для здійснення інноваційної діяльності.

Інвестування. Сутність цього виду фінансування полягає у залученні коштів інвесторів у перспективні наукові дослідження та прикладні розробки, які вони вважають перспективними з бізнесової точки зору.

Самофінансування. Суть такого фінансування полягає в проведенні наукових досліджень, промислових розробок за власні кошти бізнесу. Основними джерелами такого фінансування є прибуток та амортизаційні відрахування. При цьому слід зазначити, що найрозповсюдженішим варіантом є поєднання різних форм фінансування та застосування одночасно.

Транснаціональні корпорації (ТНК) часто є основними рушійними силами інновацій у глобальній економіці завдяки своїм значним ресурсам та міжнародному охопленню. Вони мають можливість інвестувати величезні кошти в дослідження та розробки (R&D), залучати провідних експертів з усього світу та використовувати свої глобальні мережі для швидкого впровадження інновацій. Система фінансування в ТНК може відрізнятися від традиційних моделей, оскільки вони мають доступ до різних джерел капіталу. Вони можуть залучати кошти через міжнародні фінансові ринки, випускати облігації та акції, а також отримувати фінансування від міжнародних фінансових інститутів. Крім того, ТНК часто мають внутрішні джерела фінансування завдяки своїм прибуткам та глобальним операціям. Це дозволяє їм робити довгострокові інвестиції в інноваційні проекти та приймати ризиковані рішення, які можуть призвести до проривних технологій.

Стартапи також відіграють важливу роль в інноваціях, пропонуючи свіжі ідеї, гнучкість та спеціалізовані підходи. Вони часто зосереджуються на конкретних нішах або вирішенні конкретних проблем, використовуючи нові технології та підходи. Стартапи можуть бути надзвичайно інноваційними, оскільки вони не обмежені існуючими бізнес-моделями та ієрархіями, характерними для великих корпорацій. Вони часто залучають фінансування від венчурних капіталістів, бізнес-ангелів та через краудфандингові платформи, що дозволяє їм швидко розвиватися та тестувати свої ідеї на ринку. Успішні стартапи можуть стати об'єктами придбання з боку ТНК, які зацікавлені в їхніх інноваційних продуктах, технологіях або талантах. Ця взаємодія між великими корпораціями та стартапами створює динамічний екосистема, що сприяє розвитку інновацій. ТНК можуть використовувати гнучкість та швидкість стартапів, а стартапи, у свою чергу, можуть отримати переваги від ресурсів та досвіду ТНК.

Таким чином, ТНК та стартапи доповнюють один одного в інноваційній екосистемі, поєднуючи ресурси, експертизу та гнучкість для створення проривних технологій та рішень, що формують майбутнє глобальної економіки.

Згідно з положенням 18 Закону України «Про інноваційну діяльність», існують різні джерела фінансування для інноваційних проектів у нашій країні. Перед усім це:

- Гроші від Державного бюджету України.
- Фінансування з місцевих бюджетів.
- Власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ.
- Власні гроші або запозичені кошти суб'єктів, які займаються інноваційною діяльністю.
- Інвестиції будь-яких фізичних і юридичних осіб.
- Інші джерела фінансування, що не заборонені законодавством України.

Ці джерела можна розділити на державні та приватні. До державних джерел фінансування відносяться гроші з державного бюджету, майно, що є у власності держави, позики, які уряд бере на користь держави, і гроші з позабюджетних фондів. А прикладом приватних джерел є ресурси приватних компаній, банків, інвестиційних фондів, страхових компаній, пенсійних фондів, банківські позики, венчурне фінансування, а також гроші від фізичних осіб та громадських організацій [28].

В українській практиці існують різні класифікації джерел фінансування інноваційної діяльності, які враховують їх походження. Відповідно до цих класифікацій, джерела фінансування поділяються на такі категорії:

Класифікація внутрішніх фінансових джерел виглядає наступним чином:

- Власні фінансові ресурси підприємства використовуються переважно для фінансування невеликих за обсягом інноваційних проектів або програм, наприклад, модернізації устаткування або модифікації продукції.
- Відрахування частини прибутку до фонду розвитку виробництва згідно зі статутом підприємства. Після сплати податків, інших відрахувань, формування резервів тощо, цими коштами підприємство вже може розпоряджатися на власний розсуд.
- Фонд розвитку. Це кошти, що були спрямовані безпосередньо на інноваційні програми та можуть бути використані на розширення виробництва, додаткові дослідження, розробку конструкторської документації тощо.

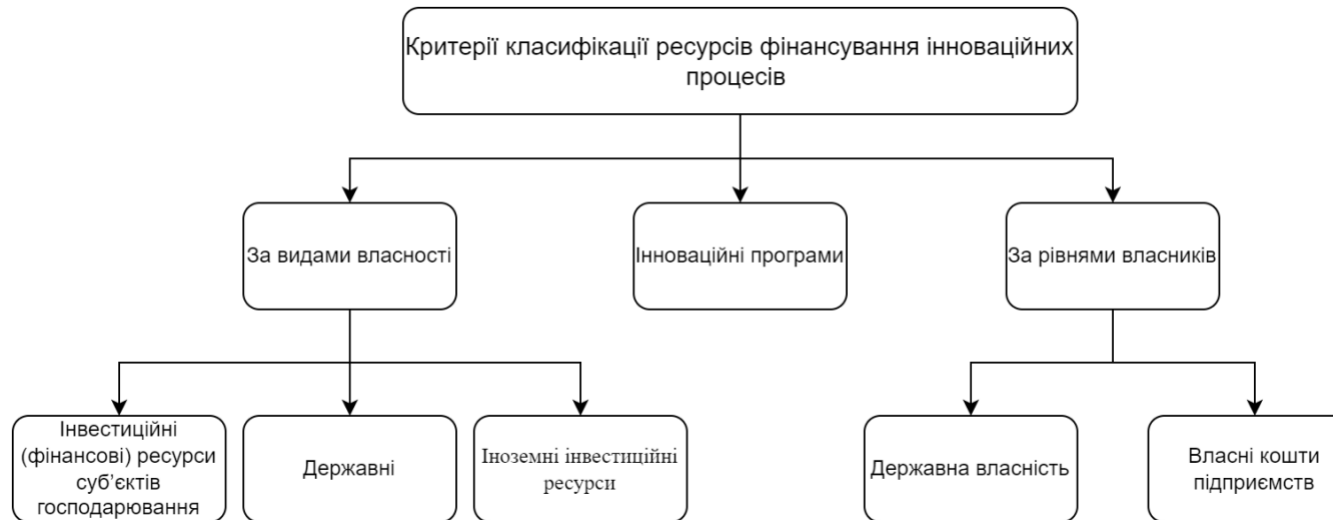
Розмір накопичень, отриманих за результатами господарської діяльності, перш за все залежить від ефективності управління організацією. Проте на цей показник також впливають зовнішні фактори, такі як економічні, політичні та інституційні чинники [21].

Зовнішні джерела фінансування інноваційних процесів є засобами, які надходять до промислових підприємств від сторонніх суб'єктів за умов відшкодування та визначення строків використання, придатні для втілення інноваційного процесу. Вони поділяються на позикові кошти та привласнені. Позикові фінансові кошти підлягають поверненню власникові в повному обсязі в строки та шляхом встановленим відповідними договорами, що не суперечить законодавству. Відсотки за користування сплачуються також в установленому порядку відповідно укладеним договорам. Серед їх джерел зазначаються бюджетні кошти, позабюджетні фонди, комерційні кредити, а також іноземні інвестиції.

Бюджетні кошти в своєму складі включають фінансові ресурси Держбюджету, місцевих бюджетів та кошти спеціальних інвестиційних фондів, комунальних фінансових установ, тощо. Вони використовуються для фінансування цільових програм, фундаментальних та прикладних досліджень, що мають стратегічне значення та реалізуються в основному науково-дослідними установами.

Спеціалізовані фонди фінансування та підтримки НДДКР переважно забезпечують ресурсами різні інноваційні проекти регіонального галузевого чи міжгалузевого рівня. Вони переважно організовані в рамках міністерств, великих міст чи регіонів, а також в рамках корпоративних структур, концернів та холдингів. А довгострокові кредити є найпоширенішими джерелами фінансування інноваційних процесів, включаючи традиційні (комерційні) та нетрадиційні форми, такі як лізинг, форфейтинг та франчайзинг, надані як вітчизняними, так і зарубіжними юридичними особами під умову боргових зобов'язань. [40].

Крім того, класифікацію ресурсів фінансування інноваційних процесів здійснюють і з урахуванням таких критеріїв:

Джерело: розроблено автором за даними [20].

Рисунок 1.4 – Критерії класифікації ресурсів фінансування інноваційних процесів

1. За видами власності:

1.1. Державні: до них відносяться бюджетні асигнування, державні запозичення, ресурси позабюджетних фондів, акції та інші основні та оборотні фонди, що є державною власністю.

1.2. Інвестиційні (фінансові) ресурси суб'єктів господарювання: представлені коштами підприємств, фізичних осіб та залученими іноземними інвесторами. Ці ресурси включають в себе власні і залучені кошти підприємств, інвестиційні фонди та компанії, пайові інвестиційні фонди, недержавні пенсійні фонди, страхові компанії тощо.

1.3. Іноземні інвестиційні ресурси: переважно це фінансові кошти державних, приватних або міжнародних інвесторів.

2. За рівнями власників:

2.1. Державна власність:

- кошти державних та місцевих бюджетів;
- ресурси позабюджетних фондів;

- кошти від державних кредитно-банківських установ;
- міжнародні державні кредити, державні облігації тощо.

2.2. Власні кошти підприємств:

- власні кошти - переважно це чистий прибуток підприємців, власні інвестиції, страховка, амортизаційні відрахування, виокремлені кошти з оперативних чи основних ресурсів на підприємстві, нематеріальні активи;

- залучені кошти - ресурси зовнішніх інвесторів, благодійні внески, гранти, тощо;

- позики – переважно це різні види кредитів.

3. Інноваційні програми:

- ресурси бюджетних та позабюджетних фондів;

- власне кошти бізнесу;

- залучені інвестиції іноземних інвесторів, міжнародних організацій, тощо [40].

Також досить розповсюдженими альтернативними інструментами фінансуванні інноваційних проектів вважаються венчурні фонди, бізнес-інкубатори, бізнес-ангели (табл. 1.1). Далі зупинимось на їх розгляді більш детально.

Венчурний капітал є специфічною формою капіталу, де інвестори, які беруть участь у фінансуванні, насправді виступають як спонсори майбутніх інноваційних ініціатив. У разі успішного втілення таких ініціатив вони природно перетворюються на співвласників новоствореної підприємницької структури. Венчурне фінансування розглядається як передплата за виконання замовлень на інновації [5].

Таблиця 1.2 - Порівняльний аналіз нетрадиційних джерел фінансування інновацій

Вид інвестування	Суб'єкт фінансування/інвестор	Переваги	Недоліки	Обмеження
Венчурні фонди	Професійні інвестори та венчурні капіталісти	Максимально ризикове інвестування ресурсів	Ризик втрати контролю на управління власним проектом	Відбір для фінансування відбувається на конкурсній основі та за бізнес-планами
Бізнес-інкубатори	Університети, державні та приватні організації	Головним ресурсом є інтелектуальний капітал	Не надають прямої фінансової допомоги в реалізації проекту	Виступають в якості наставника для мікро-, малого та середнього бізнесу
Бізнес-ангели	Заможні приватні інвестори	Проводять аналіз бізнес-проекту та створюють «дорожню карту» для подальших дій компанії	Практично не впливають на формування інвестиційного ресурсу	Необхідність повернення вкладень або частка в капіталі (блокуючий пакет)
Краудфандінг	Великі групи дрібних інвесторів через інтернет-платформи	Надають безкоштовні фінансові ресурси, а взамін отримують рекламу в інвестиційному продукті	Якщо проект не набере необхідної суми, що була оголошена, проект не отримує фінансування	Комунікація відбувається на спеціалізованих інтернет-платформах або через соціальні мережі

Джерело: розроблено автором за даними [7].

Бізнес-інкубатор - це організація, спрямована на підтримку та розвиток інноваційних проектів та стартапів у різних галузях. Її завдання полягає у наданні підприємцям-початківцям необхідних ресурсів, знань, інфраструктури та експертної підтримки для успішного розвитку та впровадження їхніх ідей у практику. Бізнес-інкубатори надають доступ до фінансових ресурсів, консультаційних послуг, менторської підтримки та спільного простору для спілкування та співпраці між підприємцями. Вони створюють сприятливе середовище для інноваційного підприємництва та розвитку новаторських ідей [4].

Бізнес-ангел - це приватний інвестор, що вкладає кошти у стартапові інноваційні проекти на етапі їх створення, очікуючи повернення вкладень та отримання частки у капіталі. Зазвичай, такі інвестори вкладають власні фінансові ресурси, на відміну від венчурних капіталістів, що управляють коштами третіх осіб, які зазвичай об'єднані у венчурні фонди [7].

Краудфандінг - це процес співпраці групи людей, які збирають кошти або інші ресурси для підтримки ідей, проектів або організацій. Ця взаємодія часто відбувається в онлайн-середовищі на спеціалізованих платформах або у соціальних мережах. Краудфандінг може слугувати ефективною бізнес-моделлю для реалізації окремих проектів на їх початкових етапах. Він представляє собою альтернативний механізм залучення безповоротних інвестицій у проекти, особливість якого полягає в прозорості використання зібраних коштів [23].

У таблиці 1.2 наведено аналіз переваг та недоліків різних джерел фінансування інновацій. Вони поділяються на 2 типи:

- Залучені інвестиції, що не передбачають повернення. Ці джерела фінансування створюють власний капітал підприємства і включають у себе асигнування з бюджетів різних рівнів, фонди підтримки підприємництва, що надаються безоплатно, власні фінансові ресурси підприємства та іноземні інвестиції

- Залучені інвестиції у формі позикових коштів, що підлягають поверненню протягом визначеного терміну та з виплатою відсотків за їх використання. Залучені

інвестиції представляються у виді банківських кредитів, державних позик, кредити іноземних інвесторів, облігації, векселі та інші залучені позики [40].

Одним із головних джерел фінансування інноваційного процесу виступає венчурний капітал, тому розглянемо його більш детально. Цей інструмент виступає в якості одного з передових джерел фінансування, оскільки він відповідає високим стандартам, що стосуються фінансування інноваційних проектів. Цей вид капіталу представляє собою довгострокові інвестиції з підвищеним рівнем ризику, які спрямовані на розвиток акціонерних компаній, що володіють потенціалом швидкого зростання та інноваційним потенціалом. Метою таких інвестицій є отримання значних прибутків через відданість акцій цих компаній на фондовій біржі після їх реєстрації [40].

Таблиця 1.3 - Переваги і недоліки різних джерел фінансування інноваційних проектів

Джерела фінансування	Переваги	Недоліки	Обмеження
Державне фінансування	Немає впливу на управління компанією, немає втрати частини акцій. Строк фінансування великий, Гнучкі умови повертання коштів.	Тотальний контроль над використанням коштів, труднощі в отриманні, сума фінансових ресурсів не значна.	Соціальноорієнтованість, Відповідність встановленим критеріям відбору, чітка мета фінансування.
Кредити	Гнучка система отримання та обслуговування боргу, немає втрати частини акцій компанії, Помірний контроль за використанням коштів.	Необхідність ліквідної застави, можливість надати додаткове забезпечення, досить дороге обслуговування боргу, короткостроковість кредитів.	Бізнес та власники повинні мати позитивну кредитну історію, Переважна кількість кредитів надається під заставу майна, чіткий та прогнозований бізнес-план інвестиційного проекту.

Продовження таблиці 1.3

Прямі інвестиції	Розуміння інвестором мети і здатність впливу на її реалізацію завдяки власному досвіду та експертності.	Повний контроль над прийняттям та ухваленням управлінських рішень. Можливість втрати певної кількості акцій компанії.	Експертність, стійка позиція на ринку, наявність кваліфікованих управлінців та середньої ланки менеджерів.
Венчурний капітал	Відсутність, забезпечення інвестицій, кошти надаються без умови їх безпосереднього повернення інвестору, Ефективне та експертне управління, завдяки досвіду.	Важко отримати інвестиції, довгострокові проекти загалом, втрата частини акцій компанії на користь інвестора. Втрата контролю за підприємством.	Перед усім унікальність ідеї проекту, наявність вже росту компанії, наявність висококваліфікованого менеджменту.
Лізинг	Невеликі платежі по кредитній лінії, великий строк розтермінування коштів, збереження контролю над компанією.	Наявність додаткового забезпечення, додаткові витрати загалом по оренді.	Наявність постійного прогнозованого доходу, додаткове забезпечення.

Джерело: [40]

Одним із головних джерел фінансування інноваційного процесу виступає венчурний капітал, тому розглянемо його більш детально. Цей інструмент виступає в якості одного з передових джерел фінансування, оскільки він відповідає високим стандартам, що стосуються фінансування інноваційних проектів. Цей вид капіталу представляє собою довгострокові інвестиції з підвищеним рівнем ризику, які спрямовані на розвиток акціонерних компаній, що володіють потенціалом швидкого зростання та інноваційним потенціалом. Метою таких інвестицій є отримання значних

прибутків через відданість акцій цих компаній на фондовій біржі після їх реєстрації [40].

Поняття «венчур», «венчурний капітал» та «венчурне фінансування» тісно пов'язані із процесом винахідницької діяльності та розвитком підприємств, які впроваджують результати цієї діяльності у комерційну сферу. Походження терміну «венчурний капітал» пов'язане з англійським словом «venture», яке одночасно означає підприємство та ризик, що вкладається у цю діяльність. Ці поняття використовуються для опису інвестиційного процесу, де інвестори надають фінансову підтримку молодим підприємствам з інноваційними ідеями, приймаючи на себе високий ризик, але з можливістю високого прибутку у майбутньому.

Американськими економістами С. Праузом, Ж. У. Фенном, Н. Лайангом та П. Джонсоном було визначено вкладання коштів в акції інноваційних підприємств, що мають високий потенціал росту в період їх створення та реалізації бізнес-проекту, як венчурний капітал.

При цьому такий інструмент фінансування інноваційного бізнес-проекту характеризується високим ступенем залученості інвесторів в процес прийняття рішень та експертизою. Венчурне фінансування - це форма капіталовкладення з підвищеним ризиком, де кредит надається за умови отримання частки у прирості капіталу чи акціонерного капіталу майбутнього підприємства.

У процесі венчурного інвестування зацікавлені сторони отримують ряд переваг, які проілюстровані на рис. 1.4 [5].

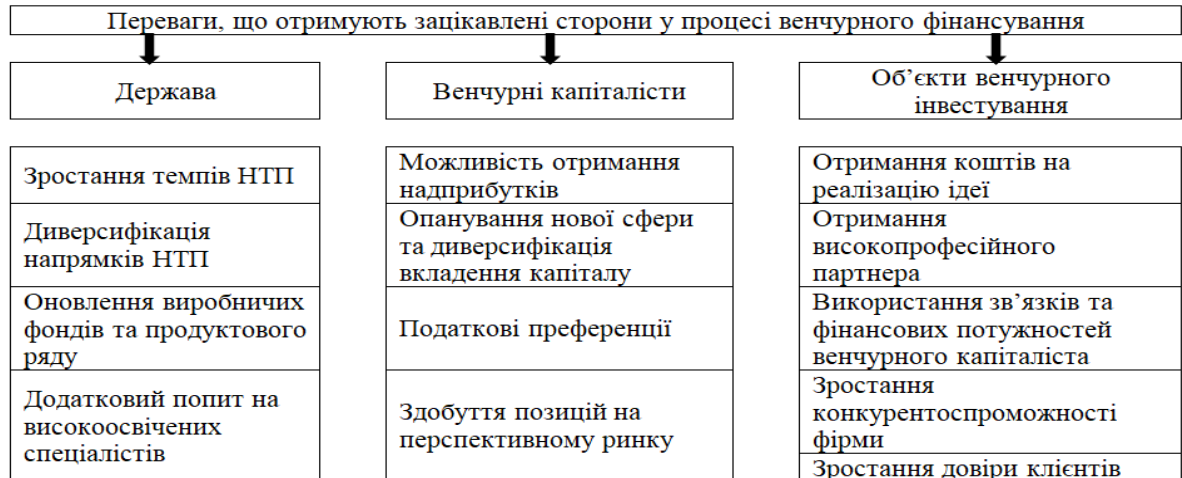

Рисунок 1.4 - Переваги, що отримують зацікавлені сторони у процесі венчурного фінансування

Джерело: розроблено автором

Венчурне фінансування, розроблене Перкінсоном Т., Клейнром Ю., Кофілдом Ф. та ін., ґрунтується на створенні венчурних фондів, залученні коштів від партнерів з обмеженою відповідальністю та застосуванні статусу генерального партнера. Ці принципи утворюють основу механізму венчурного фінансування, яке є ключовим економічним інструментом для стимулювання інноваційного розвитку провідних промислових країн Заходу. Венчурне інвестування розрізняють за кількома стадіями розвитку та фінансуванням, як показано у таблиці 1.3.

Підприємці вибирають, як фінансувати свій бізнес, зважаючи на доступність ресурсів, управлінську вартість (скільки треба віддати назад, якщо взяти в борг, або яку частку компанії потрібно віддати, якщо залучити інвестора) [14, с. 120], свої навички та бажання, і на те, як саме вони планують використовувати ці гроші (чи це будуть просто гроші, чи гроші разом з додатковими послугами). Венчурне фінансування, зокрема, є перевагою на ранніх стадіях розвитку бізнесу, тому що разом із грошима, інвестори надають організаційну, управлінську підтримку, а також важливі контакти інвесторів та інформацію про ринки.

Таблиця 1.4 - Стадії розвитку фінансування бізнесу при венчурному інвестуванні

Стадії розвитку бізнесу		
Компанії –початківці: відсутність «фінансової історії»; мінімально розвинена система бізнесу.	Зростаючі компанії: демонстрований потенціал продукту на невеликих масштабах виробництва або на етапі створення прототипу.	Зрілі компанії:стабілізація конкуренції; розвиток складної системи ведення бізнесу; зосередження на економії витрат.
Стадії фінансування		
Фінансування стадії «посіву» відносно невеликий обсяг капіталу, що надається інноватору або підприємцю для розробки та/або перевірки концепції.	Фінансування другого етапу оборотний капітал, що надається для початкового розширення бізнесу компанії.	Фінансування «реорганізації» фінансування компанії, яким загрожує банкрутство або необхідна реструктуризація бізнесу.
Фінансування компаній, які тільки що виникли: фінансування, що надається компаніям для розробки продукту і маркетингу.	Фінансування третього етапу: фінансування, що надається для розширення компанії, у якій росте обсяг продажів	Викуп керуючими/ викуп з використанням позикових коштів: фінансування, що надається керуючим для викупу бізнесу.
Фінансування першого етапу: фінансування, що надається компанії для початку виробництва і продажів.	Перехідне фінансування: фінансування, що надається компанії, яка має намір зареєструвати акції на біржі протягом найближчих шести місяців – року.	Злиття/поглинання/приватизація: фінансування, що надається для покриття частки компаній у витратах при злитті, поглинанні або приватизації компанії.

Джерело: розроблено автором за даними [40]

З ростом компанії роль венчурного капіталу зменшується, а пряме фінансування стає більш актуальним. Процес венчурного інвестування

розподіляється на декілька етапів, що відповідають певним стадіям реалізації інвестиційного бізнес-проєкта або розвитку підприємства [32, с. 2].

Для підприємства, спосіб фінансування та розвитку залежить від його життєвого циклу та вартості залучених ресурсів. Інколи певним підприємствам необхідне постійне залучення зовнішніх ресурсів на всіх стадіях свого розвитку. Венчурні інвестори можуть забезпечувати фінансування підприємству на всіх стадіях життєвого циклу, і різниця між стадіями венчурного інвестування не завжди чітко визначена [33].

Узагальнюючи, венчурний капітал - це гроші, які надаються спеціалізованими фондами або приватними особами, які разом інвестують і керують молодими компаніями. Вони прагнуть до великого росту цих компаній. Важливою частиною є збільшення цінності компанії у середньостроковій або довгостроковій перспективі. Таким чином збільшення вартості частки венчурного інвестора в компанії у випадку, коли вона є успішною, і тим самим компенсує всі ризики, що були на початку інвестиційного процесу. [6].

І в якості загального підведення висновків підрозділу можна сказати, що роль фінансування у стимулюванні та розвитку інноваційних процесів надзвичайно важлива. Фінансування дозволяє інноваторам реалізувати свої ідеї та проєкти, сприяючи їх впровадженню на ринку. Одним з ключових інструментів фінансування інновацій є венчурний капітал. Венчурні інвестори надають фінансову підтримку стартапам та молодим компаніям з високим потенціалом зростання, допомагаючи їм перейти через ризики та випробування початкового етапу. Це сприяє розвитку інноваційних ідей та технологій, що мають великий потенціал у подальшому стимулюванні економічного зростання та конкурентоспроможності.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИКА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

2.1 Досвід світових лідерів у фінансуванні інновацій

Сучасні тенденції у світовій економіці показують, що економічний розвиток країн і їх регіонів тісно пов'язаний з процесами інноваційного зростання. Щоб країна та її регіони були конкурентоспроможними, важливо розвивати інноваційну сферу. Це підтверджує важливість поняття інноваційної безпеки країни.

Експерти Глобального інноваційного індексу розробили чотирирівневу піраміду для впровадження політики інноваційного розвитку країни. Ця піраміда допомагає розвивати інноваційну сферу через:

1. Забезпечення базових умов для бізнесу в країні, таких як верховенство права та конкурентні ринки.
2. Створення ефективного податкового та інвестиційного середовища, що сприяє торгівлі та іноземним інвестиціям.
3. Забезпечення необхідних факторів для інноваційного виробництва, таких як технологічне обладнання та кваліфікована робоча сила.
4. Розроблення спеціальних стимулів для інноваційної діяльності, які враховують конкурентні переваги та недоліки країни, такі як податкові пільги та підтримка інноваційних кластерів та малого бізнесу [56].

На міждержавному економічному рівні постійно проводяться масштабні дослідження щодо аналізу та вивчення існуючих тенденцій розвитку інноваційної діяльності серед різних національних економік світу. Одним з найголовніших таких досліджень є щорічне дослідження «Global Innovation Index» [56]. Ця наукова ініціатива реалізується у формі консорціуму, що включає в себе Корнельський університет (США), Школу бізнесу INSEAD (Франція) та Всесвітню організацію

інтелектуальної власності. Глибокий аналіз інноваційної політики різноманітних аспектів, включаючи регіональну та транскордонну політику, а також їхні інструменти, широко висвітлено в аналітичних дослідженнях, проведених Організацією економічного співробітництва та розвитку.

Дуже важливою складовою інноваційного розвитку в цілому є аналіз стану національних економік в контексті міжнародної конкурентоспроможності. Такий аналіз системно проводить Всесвітній економічний форум в рамках річного дослідження «Звіт про глобальну конкурентоспроможність» [55].

Досвід розвинених країн свідчить про те, що в умовах глобальної конкуренції на міжнародному ринку перевагу мають ті суб'єкти, які володіють розвинутою інфраструктурою для реалізації новаторських рішень, ефективними механізмами інноваційної діяльності та використовують широкий спектр технологій у процесі створення та впровадження інновацій. Таким чином, державне регулювання повинно встановлювати формальні обмеження, спрямовані на забезпечення ефективного функціонування ринкових відносин, при цьому не перешкоджаючи роботі ринкових механізмів.

Відповідно до міжнародного рейтингу найефективніших інноваційних економік світу в створенні регіональної інноваційної екосистеми, найбільш розвиненими у сфері підтримки нових підприємств є Швейцарія, Швеція, Сполучені Штати Америки, Велика Британія та Ізраїль (табл. 2.1).

Позитивний інноваційний-клімат, наприклад у США обумовлений присутністю таких чинників, як наявність технологічних центрів, підприємницька культура, особливості мислення та гнучке державне регулювання у цій сфері. Згідно з дослідженнями закордонних експертів, важливу роль у екосистемі підприємництва відіграє держава, яка може бути заангажована у ризиковані сфери, де приватний сектор зазвичай уникає участі.

Таблиця 2.1 - Рейтинг регіональних лідерів за розвитком бізнесових екосистем в галузі інновацій

Регіон	Країна	Рейтинг	Характеристика
Азіатсько-тихоокеанський регіон	Сінгапур		В країні існує сприятливе податкове навантаження на бізнес, що спонукає розширення бізнес-проектів.
	Австралія	8	Федеральний уряд та уряди штатів активно працюють, щоб спростити отримання тимчасових віз для людей, які хочуть розвивати нові ідеї бізнесу та інвестувати в них. Вони також залучають університети, щоб вони долучилися до створення нових бізнесів та сприяли розвитку нових ідей у своїх регіонах.
	Китай	0	Стратегічна мета країни полягає в розвитку інновацій, технологій в різних галузях та залученні великої кількості іноземних інвестицій в економіку.
Африка	ПАР	9	Створення сприятливої екосистеми для залучення інвестицій в області інновацій та технологій, полегшене податкове законодавство для іноземних інвесторів.
Близький схід	Ізраїль	3	Технологічний прорив свого часу вивів країну в лідери з інноваційного розвитку в світі. Непроста геополітична ситуація в свою чергу посприяла інноваційному розвитку економіки Ізраїлю. Наразі всі інноваційні проекти підтримуються на державному рівні без обмежень.
	Об'єднані Арабські Емірати	7	Гнучкі візові правила для інвесторів, сприяння держави розвитку будь-яких інвестиційних проектів, фінансування малих та середніх підприємств, залучення іноземних інвестицій, тощо.
Європа	Велика Британія	2	За рахунок розгалуженої наукової екоструктури розвиток інновацій на високому рівні. Дослідження в галузі технологій фінансуються без обмежень. Існує багато програм державних, що стимулюють активність стартаперів.

Продовження таблиці 2.1

	Швеція		Держава допомагає своїм бізнесменам з інноваційними програмами на міждержавному рівні, спонукає їх до масштабування. В країні існує велика кількість інноваційних бізнес-проектів, чому дуже сприяє місцева інноваційна екосистема.
	Німеччина		За рахунок децентралізації держава спонукає до самостійного розвитку своїх інвестиційних екосистем свої землі, та надає їм повну автономію для розвитку, що приносить свої позитивні результати.
	Швейцарія		Широко розвинена екосистема інноваційних програм, всебічна підтримка на урядовому рівні.

Південна Америка	Бразилія	6	2	Сприятливу екосистему для розвитку інновацій в країні створює великий корпоративний бізнес за рахунок інкубаторів, венчурного капіталу тощо.
	Чилі	4	3	Урядом розробляються певні програми для залучення інвестицій з-за кордону через акселератори (наприклад Startup Chile).
Північна Америка	США		1	Фінансування інноваційного підприємства з приватного сектору, при відсутності надмірного державного втручання, Присутність значної кількості інвесторів. Законодавство, спрямоване на підтримку стратегічних галузей.
	Канада		4	Наявні податкові пільги, великі венчурні інвестиції для інноваційного сектору, стартап-візи тощо.
Централь-на Америка	Мексика	5	3	За рахунок низьких операційних витрат (загалом це дешева робоча сила та орена) уряд країни залучає інвесторів до своєї економіки.

Джерело: розроблено автором за даними [49]

Такий підхід стимулює ділову активність та розвиток інновацій.

З перспективою підтримки інноваційного підприємництва виділяється Ізраїль. В умовах військової загрози, коли кібербезпека є важливим фактором, дослідження досвіду Ізраїлю у підтримці інноваційного підприємництва набуває особливої актуальності. До 1990-х років головним джерелом фінансування технологій в Ізраїлі були кошти, спрямовані на військові, оборонні та аерокосмічні розробки. Однак у зв'язку з технологічними змінами останніх десятиліть акценти перенеслися на збільшення інвестицій у провідні компанії сфери інформаційних технологій (Big Tech).

Слід зазначити, що Ізраїль є центром розвитку бізнес-інновацій, розроблення нових технологій в своєму регіоні безпосередньо, та займає не передові позиції з цих напрямків в світі в цілому. Одними з головних чинників цього можна означити наступні:

- рівень інновацій в Ізраїлі знаходиться на дуже високому рівні, країна має найбільшу кількість інноваційних бізнес-проектів на душу населення. Дуже велика кількість інноваційних продуктів за останні роки на міждержавному та внутрішньому ринку надали ізраїльтяни. Особливо в галузі медицини, військово-промислового комплексу та кібербезпеки [29].

- великі обсяги фінансування НДДКР, що ставить Ізраїль на друге місце у світі за витратами на дослідження та розвиток на душу населення, де він інвестує близько 4,1% свого ВВП [34].

- Ізраїль відомий також тим, що багато ресурсів інвестує в науку, освіту. Як результат держава виховує величезну кількість вчених, інженерів, інших висококваліфікованих спеціалістів на душу населення. Кожного року в країні виходить величезна купа академічних робіт, публікацій, що пов'язані з інноваційною діяльністю. [29].

- доступність та розмаїтість венчурного капіталу у країні [29].

Державна підтримка є ключовим фактором успішного розвитку інноваційного підприємництва в Ізраїлі. У початку 1990-х уряд країни ініціював програму «Технологічний інкубатор», що призвела до створення понад 25 приватизованих інкубаторів. Державне фінансування для інноваційних проєктів загалом сягає 85% вартості проєктів на початковій стадії. Фінансування переважно розраховане на 2-3 роки. Інкубатори співпрацюють із бізнесами на етапі досліджень, розвитку та втілення інноваційних проєктів на всіх етапах їх розвитку, від початкового до раннього, що сприяє зниженню інвестиційних ризиків.

На даний момент інкубатори посприяли створенню понад 1100 проєктів. З них більше як 45% змогли залучити додаткові інвестиції від різних інвесторів. Бюджет Управління інноваційної діяльності Ізраїлю складає близько 400 млн. дол. США, що кожного року спрямовується на підтримку інноваційних бізнес-проєктів. Найбільш значущою програмою є Фонд НДДКР, що є одним з головних програм розвитку інновацій в країні. Щорічно він надає гранти на НДДКР у розмірі до 40% вартості програми. Іншу частину необхідних ресурсів бізнес залучає за допомогою переважно через програми спільних ініціатив з іноземними партнерами з ЄС, Канади, Китаю, США, тощо. Завдяки цим ініціативам є можливість залучення фінансової допомоги до 50% загальної вартості проєкту, що також є дуже величезним ресурсом. Крім того, ізраїльський Закон про інвестиції надає пільги щодо оплати податків на прибуток, а також велику програму інвестиційних грантів [26].

Федеральне міністерство економіки та розвитку в Німеччині ініціювало фінансову підтримку інноваційних бізнес-проєктів, що стало ключовим фактором їх успішного розвитку. Банківські кредити рідше використовуються на ранніх стадіях через складнощі в оцінці інноваційних бізнес-моделей. Фінансові програми підтримки мають низькі відсоткові ставки та тривалі терміни погашення.

Регіональні інноваційні бізнес-системи Німеччини досить добре адаптуються до змін, що відображається в їхніх високих позиціях у світових рейтингах [45]. В

цьому контексті, екосистема інноваційних бізнес-проектів Берліна спрямована на залучення талантів, зокрема, із інших країн. Розвиток інфраструктури для інноваційних продуктів проявляється у використанні оптимальної комерційної нерухомості, яка відповідає вимогам зручності та привабливості, починаючи від скромних офісних приміщень і закінчуючи просторими об'єктами для спільної роботи над масштабними проектами. Цей підхід сприяє покращенню показників фінансування інноваційних стартапів у Берліні, перевищуючи показники Лондонських центрів, а також спонукає до подальшої оптимізації умов державного та приватного фінансування з метою майбутньої орієнтації на Кремнієву долину в США. Інтернаціоналізація берлінських інноваційних бізнесів проявляється у їхній схильності до міжнародних ринків, залученні іноземного капіталу та міжнародних кадрів різних національностей. Берлін активно розвиває міжнародні зв'язки та працює над зміцненням підприємницької інноваційної культури, спрямованої на людей з міжнародним досвідом, які мають намір працювати у інноваційних проектах Німеччини. Додатково, надаються консультації та підтримка від професійних асоціацій та торгово-промислових палат з практичних питань повсякденної діяльності таких бізнес-проектів.

Також слід зазначити, що німецькі вищі навчальні заклади виявляють інтерес не лише до освітнього процесу студентів у сфері інноваційного підприємництва, а також активно залучають їх до процесу комерціалізації власних наукових розробок (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 - Прикладні дослідження та основні компетенції Вюрцбурзького університету Юліуса Максиміліана

Напрямки досліджень	Основні компетенції
Життя та здоров'я людини	Дослідження в галузі медицини: про інфекцію та імунітет, такі захворювання, як рак, неврологія, психосоматика, захворювання серцево-судинної системи, психологічні захворювання; про регенеративну медицину, тощо.
Молекулярна хімія	Дослідження в галузі сонячних технологій, вивчення різноманітних хімічних процесів, хімії наносистем, тощо. Аналіз взаємодії легких матеріалів, молекулярного синтезу та каталізу та інше.
Квантові явища в нових матеріалах	Дослідження та аналіз процесів в нанотехнологіях, органічній фотогальваніці та топологічних ізоляторах.
Цифрове суспільство	Аналіз змін і взаємодії людини з комп'ютером; Дослідження взаємозв'язку новітніх технологій із електронною комерцією, Виокремлення нових цифрових бізнес-моделей, Вплив на людину віртуальної/доповненої реальності
Глобальні зміни	Дослідження процесів еволюції екосистеми та вплив на ці зміни зі сторони соціуму, політичних процесів, економічних процесів; виявлення та розкриття проблем глобалізації.
Культурна спадщина	Класичні дослідження, філологія, регіональний ракурс, цифрові гуманітарні науки

Продовження таблиці 2.2

Норми та поведінка	Конкуренція та регулювання, психологія ЗМІ
--------------------	--

Джерело: розроблено автором за даними[53]

Варто зазначити, що Вюрцбурзький університет імені Юліуса Максиміліана здійснив презентацію наукових пропозицій, які є актуальними для всіх галузей економіки. Основні компетенції університету сконцентровані у сфері науки про життя та здоров'я, розробці нових матеріалів, впровадженні цифрових технологій у суспільстві та врахуванні глобальних трансформацій.

Важливо також приділити увагу розвитку інноваційній бізнес-екосистемі Японії. Ця маленька країна також займає лідерські позиції в розвитку інноваційних технологій саме через створення сприятливих умов для бізнесу. Систематичне розвиток бізнес-середовища в Японії відзначається зростанням прогресивних підходів. Уряд запровадив програму J-Startup з метою сприяння розвитку внутрішньої стартап-екосистеми та привертання іноземних інноваційних проектів. В 2018 році прем'єр-міністр Японії, Сіндзо Абе, ухвалив нову стратегію, що передбачає до 2023 року створення принаймні двадцяти технологічних стартапів, які відзначаються високим потенціалом для глобального впровадження та успіху на міжнародному ринку. Вже в другій половині 2023 року кількість інноваційних бізнес-проектів за цією програмою склав більше 30.

На початок 2024 рік Японія продовжує займати провідне місце в глобальному рейтингу по розвитку регіональних іноваційних екосистем. Країна відома своїм високим рівнем технологічних інновацій та інвестицій у стартапи. Уряд активно підтримує розвиток інноваційних бізнес-проектів через різні державні програми, такі як J-Startup, спрямовані на стимулювання інновацій та привертання іноземних

інноваторів [48]. Оптимізм щодо майбутнього розвитку економіки виражають більшість великих компаній, що сприяє створенню сприятливого клімату для розвитку інноваційної сфери у країні [13].

Також приділимо увагу розвитку інноваційної бізнес-екосистемі Швеції.

Ця країна славиться своєю інноваційною культурою та розвинутими бізнес-екосистемами, сприяючи створенню та зростанню стартапів. Шведський уряд активно сприяє розвитку інноваційних бізнес-екосистем шляхом запровадження національних стратегій та програм. Так, наприклад відповідно до програми Startup Sweden підтримку отримують місцеві інноваційні бізнеси шляхом забезпечення доступу до ресурсів, менторства та інвестицій [31]; за програмою Vinnova фінансуються дослідження та інноваційні проекти [44]. Swedish Incubators & Science Parks (SISP) – це організація, яка координує мережу інкубаторів та науково-технічних парків, надаючи підтримку стартапам у вигляді консультацій та доступу до інфраструктури [9]. Урядове агенство ALMI надає фінансову підтримку та консультації для малих та середніх підприємств в області впровадження інноваційних проектів.

Ці програми сприяють розвитку інноваційного середовища та підтримці підприємницької активності в Швеції, створюючи сприятливі умови для зростання інноваційних бізнес-проектів та їхнього успіху.

Швеція відома своєю підприємницькою культурою та високим рівнем довіри до бізнесу, що стимулює підприємництво та інновації. А шведські стартапи мають доступ до широкого спектру фінансових інструментів, включаючи венчурний капітал та гранти від держави [42]. Присутність успішних технологічних компаній, таких як Spotify, Ericsson та Klarna, створює стимул для розвитку нових інновацій та приваблює талановитих фахівців [36, с.27]. При цьому слід зазначити, що шведські університети активно співпрацюють з бізнесом та допомагають у комерціалізації дослідницьких розробок [25, с.3].

Швеція продовжує залишатися однією з лідерів у сфері інновацій та стартапів, завдяки сприятливій бізнес-середовищу та системі підтримки, що сприяють створенню та розвитку нових технологій та компаній.

В роботі було розглянуто лише декілька прикладів того, як окремі країни створюють свою регіональну екосистему розвитку бізнесу, що ґрунтується на інноваційних проектах. Встановлення та розвиток локальних сильних сторін є одним з ключових механізмів, що сприятимуть подальшому розвитку економік цих країн зокрема, та світу в цілому.

В якості дослідження розвитку інноваційної діяльності в цілому на сьогодні розглянемо дані від Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ). Ця організація оголосила про оприлюднення щорічного доповіді Global Innovation Index 2023. Цей звіт презентує актуальний стан глобальних інноваційних тенденцій у контексті складного економічного середовища, що характеризується значною ступенем невизначеності. В звіті зведені висновки щодо рейтингу найбільш інноваційних економік світу. В 2023 році участь в рейтингу приймали 132 країни світу. Також в доповіді Global Innovation Index постійно досліджується та локалізується сотня найкращих науково-технічних інноваційних кластерів [48].

Global Innovation Index проводить аналіз понад 80 показників інноваційного потенціалу національних економік різних регіонів світу, вивчаючи в свою чергу вплив економік на інноваційні процеси свого регіону, та світу в цілому. До чинників, що впливають на проведення аналізу варто віднести також інвестиції в дослідження та розробки, витрати на освіту та високотехнологічну продукцію, оцінка рейтингу найкращих університетів в світі ([QS World University Rankings](#)) тощо. При цьому слід зазначити, що відносно регіону, який досліджується, існують певні відмінності в процесі та мети створення інновацій, самому інноваційному потенціалі. Відповідно звіту Global Innovation Index 2023 Швейцарія є найбільш інноваційною економікою у 2023 році, на другому місці знаходиться Швеція, третє посідають Сполучені Штати,

четверте - Велика Британія та завершає п'ятірку лідерів є Сінгапур. Слід зазначити, що Швеція в 2023 році випередила США, зайнявши друге місце. А Сінгапур, крім того, що він увійшов до п'ятірки лідерів, так ще й лідируючу позицію він зайняв серед економік регіону Південно-Східної Азії, Східної Азії та Океанії (SEAO).

Аналіз ключових висновків Global Innovation Index 2023 (GII 2023) відслідковує глобальні інноваційні тенденції, спричинені невизначеністю в економічному середовищі, що виникла внаслідок повільного економічного відновлення після пандемії COVID-19, високих відсоткових ставок та геополітичних конфліктів. Результати GII 2023 свідчать про те, що інвестиції в інновації виявилися неоднозначними у 2022 році, в умовах спаду фінансування інновацій та багатьох викликів. Незважаючи на зростання публікацій, досліджень та розробок, а також угод з венчурним капіталом та патентів, темпи цього зростання були помірними порівняно з 2021 роком. У той же час, міжнародні патентні заявки зафіксували найповільніший темп зростання з 2009 року, але досягли рекордного рівня, становлячи близько 280 000 заявок. Прогноз на 2024 роки щодо інвестицій у інновації є невизначеним, враховуючи вплив жорсткої монетарної політики та інших факторів на фінансування інновацій [51].

Аналіз Global Innovation Index 2023 відзначається включенням значної кількості даних про пандемію та післяпандемічні роки. Політика різних країн у контексті пандемії, у тому числі їхня реакція на карантин та наслідки війни росіян проти України, неухильно впливає на рейтинги інновацій, вимагаючи детального аналізу. У 2023 році, найбільші центри інновацій, де працюють багато винахідників та науковців, були Токіо-Йокогама, Шеньчжень-Гонконг-Гуанчжоу, Сеул, Пекін і Шанхай-Сучжоу. Ці місця, відомі також як інноваційні кластери, мають велику концентрацію інновацій у галузі науки та технологій. В Китаї цього року кількість інноваційних кластерів перевищила кількість кластерів в США.

Країни із середнім рівнем доходу, які найбільше просунулися в інноваціях, включають Китай, Туреччину, Індію, В'єтнам, Філіппіни, Індонезію та Ісламську Республіку Іран (табл. 2.3).

Фінляндія наближається до першої п'ятірки, а інші скандинавські країни та країни Балтії також мають тенденцію до зростання. Україна в рейтингу посіла 55 місце, піднявшись на дві сходинки після падіння у 2022 році. Слід зазначити, що і країни з середнім і низьким рівнем доходу, такі як Марокко, Узбекистан, Єгипет і Пакистан, також помітно покращили свої позиції в топ-100 [51].

Таблиця 2.3 - Вибірковий рейтинг ефективності інноваційних систем країн світу за Global Innovation Index 2023

Країна	Позиція в GII 2023	Особливості
Швейцарія	1	13 років поспіль зберігає перше місце
Швеція	2	Піднялася на друге місце
США	3	Третє місце
Велика Британія	4	Входить в ТОП-5
Сінгапур	5	Входить в ТОП-5
Китай	12	Єдиний з середнім доходом в ТОП-30 піднявся на 12 місце
Японія	13	Входить в ТОП-15
Ізраїль	14	Входить в ТОП-15
Саудівська Аравія	48	Потрапила до ТОП-50
Бразилія	49	Входить в ТОП-50
Катар	50	Входить в ТОП-50
Україна	55	Піднялася на 2 позиції
Південна Африка	59	Увійшла до ТОП-65
Індонезія	61	Увійшла до ТОП-65
Марокко	70	Входить в ТОП-100

Продовження таблиці 2.3

Узбекистан	82	Входить в ТОП-100
Єгипет	86	Входить в ТОП-100
Пакистан	86	Входить в ТОП-100

Джерело: розроблено автором

Головною рисою співпраці національних економік на глобальному ринку в галузі розвитку інноваційних технологій є створення спільних проєктів, створення венчурних міжнародних фондів, хакатонів, акселераторів, стартап-студій та інкубаторів. Корпорації активно залучають зовнішні стартапи на початкових етапах, включаючи ранні та seed-стадії розвитку. Співпраця має ряд переваг, включаючи забезпечення довгострокової конкурентоспроможності, доступ до інновацій та нових технологій, а також готові рішення для вирішення існуючих проблем та адаптацію стартапів у діяльність компаній [46].

2.2. Сучасний стан фінансування інноваційних процесів в Україні

Сучасний період для України характеризується значними викликами в усіх сферах діяльності та вимагає негайної реакції та забезпечення, передусім, обороноздатності країни, а також виробничої, інформаційної та економічної безпеки. В умовах подібної ситуації ключовим фактором є інновації та технологічні розробки, які становлять основну рушійну силу для розвитку, сприяючи підвищенню конкурентоспроможності та укріпленню господарської діяльності економічних систем. Для розвитку національної економіки важливо використовувати можливості інноваційної економіки, яка швидко адаптується до змін. Проте без підтримки від держави, розвитку науки, уважної інвестиційної стратегії та контролю за фінансами,

неможливо зберегти та зростити інноваційний потенціал країни. Далі розглянемо більш детально стан інноваційної галузі країни із прикладами.

Вторгнення російських збройних сил на територію України відзначилося початком конфлікту, який суттєво вплинув на функціонування інноваційних програм та технологічних компаній в країні. Умови військового протистояння змусили український бізнес активно шукати шляхи нейтралізації впливу війни, враховуючи безпеку свого персоналу та використовуючи стратегії аутсорсингу для забезпечення неперервності операцій.

Серед інноваційних центрів, що діють в Україні на теперішній час, присутня невелика кількість інноваційних бізнес-шкіл та програм-інкубаторів, спрямованих на підтримку розвитку інноваційної діяльності в країні. Проте для успішної реалізації потенціалу існуючих інноваційних програм необхідно, щоб їх підтримка стала системним та комплексним процесом. Це означає, що наряду зі збільшенням інвестицій з боку держави та підтримкою соціально спрямованих інноваційних проєктів, також потрібно активно працювати над розвитком підприємницької культури. Важливим кроком буде прийняття законопроектів, спрямованих на стимулювання інноваційного підприємництва [46].

У сфері інноваційної економіки важлива роль належить малому і середньому бізнесу, особливо через його гнучкість, мобільність та постійне прагнення розробляти та впроваджувати інноваційні розробки у виробництво. Згідно з даними Всесвітньої організації інтелектуальної власності (Global Innovation Index 2023), в Україні за 2022 рік спостерігалось погіршення рейтингу, що призвело до зайняття 57-ї позиції, порівняно з 49-ю у 2021 році. Однак у 2023 році відзначено певне поліпшення, зайнявши 55-ту позицію, завдяки розвитку інноваційних проєктів та появі 80 нових стартапів протягом майже двох років повномасштабної війни. При цьому слід зазначити, що найбільша кількість таких проєктів стосується ІТ-сфери, тому що атівці швидше інших адаптувалися до нових умов існування. Релокація бізнесу та команди

в перші тижні війни дозволила ІТ-індустрії збільшити експортні надходження до державного бюджету на 30% .

Загалом слід зазначити, що внаслідок військових подій в Україні інноваційна екосистема зазнала значних втрат, особливо у регіонах з інтенсивними бойовими діями. Це включає втрати в матеріальній базі, кадрах та розробках інновацій. Проте, вважається, що в період конфлікту необхідно вживати заходів, спрямованих на підтримку розвитку існуючих інноваційних проєктів, особливо у зазначених регіонах. Аналіз показує, що найбільший вплив військових подій на інноваційну екосистему спостерігається у Харківській та Донецькій областях.

Для «оживлення» інноваційного сектору економіки в областях з помірним впливом, необхідно провести поетапне відновлення екосистеми, базуючись на ефективному розподілі наявних ресурсів серед існуючих та потенційних інноваційних проєктів. Це включає активну взаємодію місцевої влади з освітніми закладами та бізнесом, що мали контакти із інноваторами перед повномасштабним вторгненням російських військ [43].

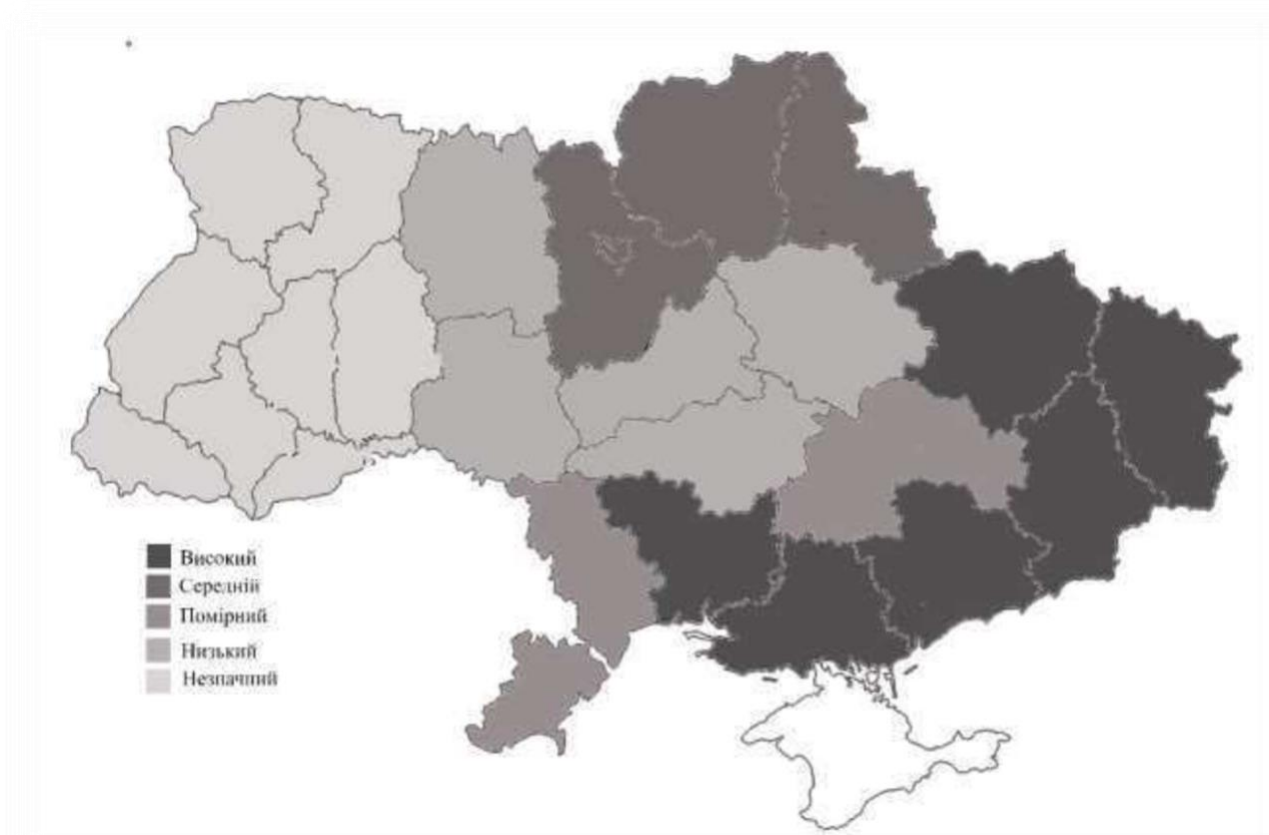

Рисунок 2.1 - Рівень впливу військових дій на інноваційну екосистему в Україні

Джерело: [35]

У західних регіонах країни спостерігається обмежений вплив, викликаний додатковим тиском на інноваційну екосистему через релокацію та внутрішню міграцію. Тут економістами пропонується розробити програми підтримки для втрачених проєктів та організувати заходи для їх взаємодії з іншими регіонами та отримання підтримки від акселераторів та інкубаторів. Важливо уникати впередженої підтримки проєктів, що спеціалізуються виключно на військових технологіях та медицині, хоча вони і є наразі основними серед розробки нових проєктів, оскільки це може призвести до сповільнення розвитку інших галузей. [46].

Значна увага приділяється фінансуванню інноваційних програм, зокрема від інвесторів, як SMRK VC Fund, українського венчурного фонду, спеціалізованого на інформаційних технологіях, що прагнуть подальшого розвитку галузі.

Україна наразі вдосконалює систему фінансування інноваційної діяльності. Однією з основних стратегічних мір щодо розвитку цього сектору є розширення та зміцнення сфери кредитування з урахуванням стійкості банківського сектору та мінімізації процентних ставок. Це забезпечить можливість засновникам інноваційних проєктів вчасно погашати кредити та продовжувати розвивати свої проєкти. Крім того, розвиток державних конкурсних програм і збільшення надання грантів для інноваційного бізнесу урізноманітнить джерела фінансування.

Наразі Європейський Союз є головним фінансовим донором для української економіки. 23,7 млрд євро – це обсяг підтримки від європейських країн з початку повномасштабного вторгнення російських військ в Україну. В кінці 2023 року до України надійшло 20 млн євро від Європейського інвестиційного банку в якості чергового траншу кредитної лінії для Укрексімбанку, загальна сума кредиту становила 300 млн євро. Ці кошти спрямовуються на підтримку українських підприємств малого та середнього бізнесу, що є також важливою підтримкою для функціонування національної економіки України в цілому. Світовий банк, через свій підрозділ MIGA, сформував систему програм по захисту через страхування інвестицій в Україні. Перший контракт за цією програмою становив трохи більше 40 млн. дол. США. Співпрацю в галузі забезпечення інвестиційних проєктів в Україні поновлюють також експортно-кредитні агентства Німеччини та Італії. Для відновлення співпраці в цьому напрямку а також поглиблення зв'язків з міжнародними фінансовими партнерами в Україні була створена спеціалізована електронна платформа «Advantage Ukraine». Наразі на платформі зареєстровано понад 130 проєктів на суму близько 67 млрд доларів США в різних галузях промисловості, більше 150 заявок від потенційних інвесторів вже опрацьовано. І потенціал роботи платформи наразі є величезним [50].

Увага інвесторів, як вітчизняних, так і зарубіжних, зазвичай спрямована на інноваційні проекти та компанії з потенціалом на міжнародному ринку. Однак існують певні ризики, пов'язані з безпекою інвестицій, що робить підтримку державою інноваційних та інвестиційних проектів надзвичайно актуальною. Сьогодні вже спостерігаються певні позитивні зміни в цьому напрямі, включаючи:

- звільнення від сплати податку на прибуток та ввізних мит при імпорті нового устаткування на територію України.

- проведення орендної плати за користування земельною ділянкою на пільгових умовах для реалізації проекту.

- розвиток, реконструкція об'єктів суміжної інфраструктури, таких, як автомобільні шляхи, лінії зв'язку, електропередачі, тощо, а також надання безперешкодного користування цими об'єктами.

- вдосконалення Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» в умовах постійних військових ризиків через врегулювання їх страхування. А це дасть в свою чергу змогу експортно-кредитному агентству (ЕКА) надавати послуги зі страхування інвестицій на території України [43].

У результаті значних втрат, заподіяних повномасштабною війною протягом останніх двох років, постраждала не лише інфраструктура, але й великі втрати понесли вітчизняні підприємства. Третина з них припинила свою діяльність, тоді як діючі бізнеси мають обмежені фінансові ресурси для інноваційного розвитку. Це призвело до скорочення витрат на інновації. Тим не менше, експортоорієнтовані підприємства продовжують інвестувати, навіть у складних умовах. Таким чином, на макрорівні необхідно посилювати стимулювання інноваційної діяльності за допомогою галузевих програм підтримки, фіскальних і законодавчих інструментів. Це необхідно для відновлення країни та формування обороноздатної держави. Незважаючи на ризики для банківських установ, держава продовжує стимулювати інноваційно-інвестиційну діяльність, забезпечуючи часткову компенсацію відсоткових ставок та гарантії за кредитами. Це зумовлено необхідністю відновлення

країни та розвитку малого та середнього бізнесу, який відіграє ключову роль у впровадженні інноваційних технологій. Так, наприклад, Україна в цьому контексті реалізує урядову програму «Доступні кредити 5-7-9», спрямовану на підтримку малого та середнього підприємства. Але до програми все ж є питання щодо фінансування саме інноваційних проєктів, стартапів, тощо.

У сучасній ситуації пріоритетним завданням для забезпечення стійкого розвитку вітчизняної економіки, підвищення обороноздатності та відновлення країни є наука. Зменшення рівня фінансування науково-технічної сфери, яке почалося з 2013 року, свідчить про необхідність активної уваги до цього напрямку (рис. 2.2.). У 2023 році науковій та науково-технічній діяльності виділено близько 12 мільярдів гривень, - сума велика, але в відсотковому співвідношенні все одно не задовольняє необхідних вимог. Однак у політиці фінансування цієї сфери відбулися певні зрушення у державному бюджеті на 2024 рік, і заплановано збільшення видатків на 20%, спрямованих на прикладні дослідження, підтримку молодих вчених та розподіл між університетами відповідно до наукових результатів. Також зростає фінансування освіти, майже на 22%.

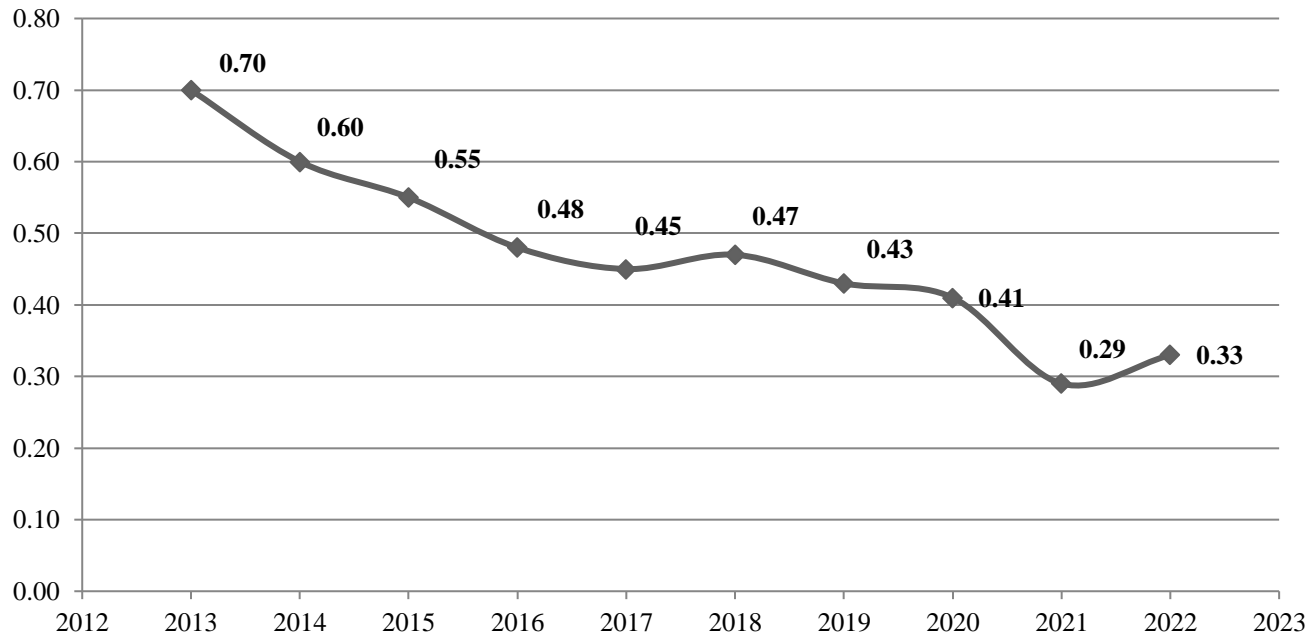

Рисунок 2.2 - Динаміка наукоємності ВВП України %

Джерело: [24. С 12]

Тут слід зазначити, що на такий різкий спад коефіцієнта наукоємності ВВП України в першу чергу вплинули нестабільна політична, економічна ситуація в країні в період з 2014 року до теперішнього часу, посилений вплив мали також військові дії, що в продовж 10 років велися на сході країни, а з 2022 року почалися повномасштабно. Тому головною метою держави зменшити цей негативний вплив за рахунок співпраці з іноземними інвесторами, створення сприятливих умов для привабливості інвестицій регіону, а це сьогодні може бути лише за рахунок надання гарантій безпеки для таких інвестицій, прозорості економічних, юридичних процесів та чіткої законодавчої бази.

Крім того, триває проведення конкурсів наукових проєктів, які фінансуються за рахунок державного бюджету. На 2024 рік відібрано вісім проєктів за різними секціями, які представляють значні розробки у різних галузях, таких як розвиток технологій подвійного призначення, відновлення родючості ґрунтів після бойових дій, автономні джерела енергії, засоби індивідуального захисту тощо [8]. Ці приклади

демонструють різноманітність тематичного спектру проєктів, які відібрано для фінансування за рахунок інвестиційних програм.

Фонд розвитку інновацій (USF) в березні 2023 року організував конкурс інноваційних проєктів для науковців та бізнесу (Science&Business – GIST Pitch Days) спільно із Міністерством освіти і науки (МОН) та Міністерством цифрової трансформації. За його результатами 25 українських стартапів було відзначено грантами на загальну суму близько 125 тисяч доларів США [1].

В свою чергу уряд продовжує активну роботу над розробкою Стратегії інноваційного розвитку України до 2030 року, що базується на новаторських підходах. Ця стратегія визначає ключові напрями і включає розробку нормативних актів для стимулювання розробників, підтримки інноваційної діяльності підприємств, спрощення процедур відкриття бізнесу та інвестування в інноваційні проєкти.

Загалом всі ці дії спрямовані на сформування в Україні ринку інноваційних проєктів із здоровим конкурентним середовищем, що в свою чергу впливатиме на покращення інноваційної екосистеми країни. Всі ці ініціативи отримують підтримку міжнародних партнерів, оскільки спрямовані на відновлення та трансформацію держави в європейському контексті [24].

2.3. Виклики та перспективи стимулювання та розвитку інноваційної сфери економіки в майбутньому

Протягом всього часу свого розвитку, людство здобувало нові знання, та спрямовувало їх на поліпшення свого існування, що призводило до розвитку, до прогресу в тій чи іншій галузі.

У XXI столітті інновації нерозривно пов'язані із появою Інтернету, штучного інтелекту, біотехнологій та пошуком альтернативних джерел енергії. Перед усім слід

зазначити, що розвиток інновацій в оборонній сфері в даний проміжок часу має ключове значення для України в умовах повномасштабної агресії російських військ.

Військові дії в Україні суттєво впливають на інноваційне середовище країни з наступними наслідками:

- військова агресія призвела до значних економічних викликів: зменшення рівня інвестицій, зростання ризику для бізнесу та спад внутрішнього попиту на продукцію, що ускладнює розвиток інноваційного середовища [38].

- втрата технічної експертизи та зменшення інноваційних бізнес-проектів через те, що велика кількість технічних експертів або покинула країну, або на фронті, те саме стосується і інноваційний бізнес[37, с. 3].

- зниження фінансування енергетики, будівництва виробничих підприємств через постійні військові ризики, а це досить значна кількість інвестицій [38].

Виклики та загрози, що на сьогодні пов'язані з міграцією значної кількості кваліфікованих фахівців, вимагають негайних заходів у напрямку збереження інтелектуального потенціалу нації як потужного джерела інноваційно-технологічного прориву. Зокрема, ці заходи включають у себе:

- реалізацію державного контролю в сфері формування інноваційного потенціалу.

- створення сприятливого клімату для розвитку інноваційного бізнесу та реалізації інноваційних бізнес-проектів.

- законодавче врегулювання захисту прав на інтелектуальну власність.

- активну роль держави як замовника та посередника між НДДКР (науково-дослідницькими та дослідно-конструкторськими роботами) і приватним сектором бізнесу.

- формування внутрішнього ринку інновацій та експорту технологій у контексті відкритої економіки для прискорення процесу запровадження світових стандартів розвитку і управління інноваціями.

Крім того, слід забезпечити контроль інноваційних розробок на рівнях макрота та мікроекономіки, підвищити рівень підготовки кваліфікованих кадрів для створення наукової бази інноваційних технологій, та налагодити партнерські стосунки між державою та приватним сектором для формування стратегії інноваційного розвитку і забезпечення сприятливого клімату для підприємств, що реалізують інноваційні проекти.

Україна на підставі вищезазначеного виявляє потребу у системній перебудові та концептуальному формуванні стратегії обороноздатності. Ця стратегія включатиме нові методологічні підходи до економічного розвитку, фінансової сфери та стимулювання інноваційної діяльності.

Ефективність такого підходу визначатиметься правильним вибором стратегічних напрямків, своєчасним впровадженням стратегії, а також реалізацією дієвих заходів для підтримки інновацій. Досягнення економічної стабільності та швидкого відновлення країни також залежить від врахування можливостей і перспектив.

Розробка стратегії розвитку інноваційного бізнесу в Україні встановить чіткі короткострокові, середньострокові та довгострокові цілі інтеграції інноваційних проектів як одного з пріоритетних напрямків економічного зростання країни (табл. 2.4).

У зв'язку з постійними змінами, такими як нові технології, штучний інтелект, цифрова трансформація, воєнний конфлікт та пандемія, важливою задачею є перегляд стратегій та внесення необхідних коригувань на основі аналізу та оцінки ймовірних наслідків таких змін для розвитку інноваційного підприємництва.

Таблиця 2.4 - Стратегії підтримки українських інноваційних проєктів

Стратегія	Ключові аспекти	Державна підтримка
Короткострокова (період війни)	Увага існуючим інноваційним програмам та створення нових в оборонній сфері: визначення очікуваних результатів, сформулювання чітких завдань та часових рамок.	Підтримка релокації, фінансування
Середньострокова (період війни та післявоєнний)	Розширення рішень в інфраструктурних інноваційних програмах. Вибір пріоритетних галузей підтримки.	Розробка законодавчої основи для оптимального втілення напрацьованих інновацій, та сприяння розробці нових.
Довгострокова (період війни та післявоєнний)	Створення ефективної інноваційної регіональної екосистеми, розробка системи взаємодії між різними інституціями та бізнесом	Краудфандингова платформа. Розширення діяльності Українського інноваційного фонду.

Джерело: розроблено автором

Важливим кроком у сприянні розвитку інноваційного підприємництва на всіх стадіях його життєвого циклу було підписання декларації «EU Startup Nations Standard» у березні 2021 року 26 державами-членами Європейського союзу та Ісландією, а також створення European Startup Nations Alliance, спрямованої на підтримку зусиль країн у створенні сприятливого середовища для становлення «націй інноваційного підприємництва» [43].

Причинами розроблення стандарту є визнання ключової ролі інноваційних проєктів та скейлапів у майбутній економіці та суспільстві Європи, особливо під час пандемії COVID-19. Європейська Комісія, разом із державами-членами та зацікавленими сторонами, визначила певні практики, що сприяють розвитку інновацій, і включила їх у стандарт. Ці практики включають швидке створення інноваційних проєктів, плавний вихід на ринок, залучення та утримання талантів, інновації в регулюванні та інші [46]. Також слід зазначити, що наприкінці 2023 року

Міністерство цифрової інформації України запропонувало до обговорення проєкт загальної стратегії розвитку в сфері інновацій до 2030 року. У цьому проєкті, прописані основні вектори та кроки для економічного й технологічного зростання країни протягом періоду з 2024 по 2030 роки. З метою реалізації стратегії передбачено створення органу, який візьме на себе відповідальність за формування політики в інноваційній сфері. Очікується, що цим органом стане Міністерство цифрової трансформації України (Мінцифри). Крім того, планується створення Ради інновацій при Міністерстві з участю представників державних установ, науковців, міжнародних партнерів та інших зацікавлених сторін.[46].

Пріоритетні напрями інноваційного розвитку визначають стратегічні області, що потребують особливої уваги та інвестицій у визначені періоди часу:

1. Медичні технології (MedTech): Ця область зосереджена на використанні технологій для покращення медичних послуг та лікування хвороб. Прикладом може бути впровадження роботизованих хірургічних систем.

2. Військові та оборонні технології (DefenseTech): Здійснюється розробка та впровадження технологій, спрямованих на підвищення обороноздатності та безпеки країни. Наприклад, розробка кіберзахисту та вдосконалення військової техніки.

3. Агротехнології (AgriTech): Фокусується на використанні технологій для підвищення продуктивності та стійкості сільськогосподарського сектору. Прикладом може бути впровадження сучасних систем моніторингу врожаю.

4. Імерсивні технології (XR): Це включає в себе віртуальну реальність (VR), розширену реальність (AR) та змішану реальність (MR). Прикладом може бути використання VR для тренування медичних працівників.

5. Безпілотні технології (AUV): Спрямовані на розвиток безпілотних систем для різних цілей, включаючи моніторинг довкілля та виконання військових завдань.

6. Біотехнології (BioTech): Використовуються для розробки нових методів лікування хвороб та покращення якості життя. Прикладом може бути генна терапія для боротьби зі злоякісними захворюваннями.

7. «Зелені» екологічні проєкти (GreenTech): Спрямовані на розробку технологій, що сприяють збереженню навколишнього середовища та зменшенню впливу на нього. Прикладом може бути використання відновлюваних джерел енергії.

Наскрізні напрями включають такі ключові сфери, як штучний інтелект, напівпровідники, кібербезпека, економіка рідин та освітні технології (EdTech) [52]. Розглянемо деякі з напрямків більш детально.

Обсяг українського ринку медичних виробів склав в 2022 році близько 10,5 млрд гривень згідно з даними SMD (Support in Market Development), при цьому на реалізацію внутрішніми виробниками прийшлося порядка 44% ринку (57% обсягу від упаковок та 18% ринку - загальний обсяг продажів) Відповідно навіть на внутрішньому ринку більше 80% загального обсягу продажів займають іноземні виробники, що дуже багато і створює велику залежність цієї галузі від різного роду макроекономічних коливань. За думкою Міністерства цифрової трансформації, розвитку медичних технологій в Україні перешкоджають кілька факторів, включаючи складний процес локальної сертифікації та непризнання міжнародних стандартів (FDA та CE), а також недостатність кваліфікованих кадрів та інвестицій в наукову інфраструктуру (табл.2.5).

Таблиця 2.5 - SWOT-аналіз розвитку галузі медичних технологій в Україні

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Великий обсяг ринку: Український ринок виробів медичного призначення значний, що створює потенціал для росту та розвитку.</p> <p>Домашні виробники: Частка вітчизняних виробників є значною, що сприяє підтримці внутрішнього ринку та зменшенню залежності від імпорту.</p>	<p>Складний сертифікаційний процес: Процес локальної сертифікації виявляється складним, що може ускладнити доступ на ринок та збільшити витрати на виробництво.</p> <p>Недостатність кваліфікованих кадрів: Недостатній рівень кваліфікації кадрів може обмежити можливості розвитку та впровадження новітніх технологій.</p>
Можливості	Загрози

<p>Розвиток нових технологій: Проекти, спрямовані на протезування, лікування опіків і ран, а також застосування імерсивних технологій в ментальному здоров'ї, відкривають нові можливості для розвитку та покращення медичного обслуговування.</p>	<p>Недостатність інвестицій: Брак інвестицій у наукову інфраструктуру може затримати розвиток нових технологій та впровадження інновацій. Невизнання міжнародних стандартів: Відсутність міжнародних сертифікатів (FDA та CE) може ускладнити експорт та міжнародну співпрацю</p>
--	---

Джерело: розроблено автором

Основні проекти розвитку медичних технологій включають:

1. Створення центрів повного циклу реалізації програми протезування, включно з розробкою, виробництвом, впровадженням, післяпродажним обслуговуванням тощо, що наразі є дуже важливим, бо на протезування є великий попит: впровадження локального виробництва протезів.

2. Вирішення проблем із опіковими, вибуховими травмами за рахунок впровадження інноваційних технологій, таких, як виробництво алотрансплантатів, ксенодермоімплантатів, використання клітинних технологій (штучна шкіра), виробництво великих обсягів гідрогелевих і гідроколоїдних пов'язок, тощо. Також важливим є виробництво та впровадження в експлуатацію нового обладнання, такого, як спеціальні сенсори, ВАК апарати та інше.

3. Втілення в практику розробок щодо імерсивних розробок, як, наприклад, система доповненої реальності, що дозволяє проєкціювати необхідні медичні показники на пацієнта, що допоможуть хірургу в проведенні самої операції тощо [58].

Наступною галуззю, що потребуватимемо першочергових інноваційних рішень буде галузь агропромисловості. У 2021 році, перед початком повномасштабної агресії Російської Федерації, сільськогосподарський сектор становив понад 10% валового внутрішнього продукту (ВВП) та 41% від загального обсягу експорту України. З урахуванням стратегічного значення цього сектора, розробка та впровадження сучасних аграрних технологій можуть значно підвищити

продуктивність економіки та сприяти її розвитку. Також проведемо SWOT-аналіз даної галузі для виявлення слабких та перспективних сторін розвитку даного сектору економіки в умовах повномасштабної війни(табл. 2.6).

Однак, внаслідок повномасштабних військових дій та ускладненої логістики, Україна зіштовхується з проблемою перевиробництва сільськогосподарської продукції. Ефективне функціонування агропромислового комплексу базується на інноваціях.

Таблиця 2.6 - SWOT-аналіз розвитку агропромислової галузі України

Сильні сторони	Слабкі сторони
Великий потенціал для експорту Можливості росту продуктивності	Ускладнена логістика
Можливості	Загрози
Збільшення інвестицій	Нестабільна ситуація

Джерело: розроблено автором

Однак, внаслідок повномасштабних військових дій та ускладненої логістики, Україна зіштовхується з проблемою перевиробництва сільськогосподарської продукції. Ефективне функціонування агропромислового комплексу базується на інноваціях. Досвід, який накопичений як в Україні, так і за кордоном перед початком війни, показує, що великі підприємства цієї сфери активно використовують нові технології, зокрема системи точного землеробства, супутниковий моніторинг, картографування, використання безпілотників, а також заснування власних науково-дослідних центрів [2].

Освітні технології (EdTech) - це область, де використовуються різноманітні технологічні рішення та інструменти для досягнення навчальних цілей та підтримки освітніх процесів на будь-якому рівні та у будь-якому форматі. Виділено особливості та конкурентну перевагу українського сектора освітніх технологій у симбіозі з галуззю DefenseTech. Зазначено, що наявні українські стартапи, спрямовані на

покращення навичок стрільби для власників зброї, а також формуються приватні школи для операторів дронів, що свідчить про перспективи цього сектора. Головною перешкодою розвитку сектору економіки є недосконалість державної податкової політики відносно таких проєктів. Нерівне податкове навантаження, як наприклад оподаткування таких освітніх бізнесів додатково ПДВ, не сприяє розвитку та подальшому розширенню галузі.

Мінцифра пропонує ряд заходів для подолання цих бар'єрів, зокрема:

1. Спрощення системи ліцензування для EdTech-бізнесу та IT-шкіл.
2. Сприяння більш легкому шляху прирівняння неформальної освіти в ВНЗ та визнання її результатів цими організаціями.
3. Сприяння покращенню рівня володіння населення англійською мовою.
4. Забезпечення доступу до широкопasmового Інтернету на всій території України.
5. Забезпечення того, щоб EdTech-компанії могли співпрацювати з іншими галузями, такими як MedTech і DefenseTech. [52].

Наступною дуже перспективною галуззю для розвитку інноваційних технологій в Україні є напівпровідники (Chips UA). Вони є основою багатьох інновацій, включаючи штучний інтелект, потужні комп'ютери, мобільні телефони тощо. Розвинуті держави активно інвестують у науковий та промисловий потенціал виробництва напівпровідників, усвідомлюючи стратегічне значення цієї технології.

Важливо відмітити, що в цьому технологічному секторі спостерігаються певні проблеми із реалізацією інноваційного розвитку. Головними з них є недостатність дослідження сфери та можливостей росту, недостатність інфраструктури, застарілість елементарної бази, нестача висококваліфікованих працівників та складність вклинення в глобальну ринкову мережу як для реалізації готового продукту, так і для закупівлі необхідної сировини.

Для можливості інтеграції в цей ринок та розвитку сектору Мінцифра рекомендує:

1. Створення сприятливого законодавчого клімату, наприклад, в першу чергу через ухвалення профільного закону CHIPS Act UA.

2. За допомогою державного інвестиційного фонду, або при залученні іноземних інвесторів створити в Україні першої фабрики по виробництву чіпів. Якщо цей проєкт буде успішним, а для цього є всі шанси, в подальшому розвивати цю галузь та виходити на міжнародний ринок.

І звичайно ж що стосовно штучного інтелекту (ШІ), то очікується що він може стати ключовим фактором інноваційного прогресу, сприяючи інклюзивному зростанню, сталому розвитку та загальному благополуччю громадян, відповідно до цілей сталого розвитку ООН. Слід зазначити, що в цій галузі Україна має амбітні плани для зайняття провідних позицій на європейському ринку. Наразі існує багато досліджень та проєктів щодо втілення ШІ в багатьох галузях економіки і не тільки (освіта, економіка, публічне управління, кібербезпека, медицина та оборона). Для цього, як вже зазначалося вище в роботі, необхідно оптимізувати в першу чергу законодавчу базу, щоб було чітко вказано, яким чином ці впровадження можуть втілюватись в життя, та способи врегулювання тих чи інших питань, пов'язаних з таким втіленням. В сфері ШІ наразі відсутнє будь яке державне та правове регулювання для розробки, втілення та використання цієї технології. Ця проблема існує не тільки в нашій державі, але все ж таки потрібно вже на неї реагувати та працювати в за певними правилами, використовуючи користь від запропонованої нової технології. Мінцифри пропонує впровадження наступних рішень щодо цього питання:

1. Почати співпрацю в рамках програми GovTech AI Center of Excellence - міжнародний кластер для обміну досвідом та розробки передових рішень у сфері штучного інтелекту для уряду та місцевих влад. Це можливість на міжнародному рівні спільними зусиллями напрацювати певні правила використання технології з максимальною користю та та в які рамки потрібно оформлювати законодавчу базу щодо використання ШІ.

2. Розробити систему на рівні Government BI (система, що базується на Big Data та ШІ) для допомоги прийняття управлінських рішень шляхом їх обґрунтування.

3. А також співпрацювати з науковцями з HI-TECH SANDBOX - платформа для розвитку ШІ, WEB3 та інших інноваційних галузей.

Таким чином бачимо, що не дивлячись на велику кількість викликів, що значною мірою збільшилися з початком повномасштабної агресії з боку Росії, є дуже багато перспективних напрямків розвитку інноваційної діяльності в Україні. Встановлено, що успішність стимулювання інноваційної діяльності в Україні визначається активною участю державної політики у підтримці цього сектору, а також спеціалізованим фінансуванням оборонних, технологічних та освітніх інновацій. Досліджено, що ефективність інноваційної екосистеми в значній мірі залежить від рівня освіти, включаючи наукові дослідження та ключові компетенції. Серед перспективних напрямків фінансування інноваційних проєктів виділено медичні, оборонні, технологічні, аграрні та освітні. Міністерством цифрової інформації України розроблено великий план стратегію щодо розвитку інноваційної галузі в Україні в перспективі до 2030 року. Головне, це початок втілення запропонованих інновацій в життя. А для цього необхідно створювати специфічні умови для регіонів України, що відзначаються різними рівнями впливу військових дій на екосистему інноваційного розвитку. У випадку найбільшого впливу, необхідні підтримуючі заходи, спрямовані на те, щоб допомогти існуючим або новоствореним інноваційним проєктам здійснити переміщення в інший регіон або отримати додаткові ресурси для забезпечення подальшої діяльності. Для регіонів із значним навантаженням екосистеми, рекомендується розроблення програм підтримки інноваційних бізнес-проєктів та організація подій для ознайомлення підприємців з новими ринками. Ключовим напрямком розвитку інноваційних програм є створення єдиної академічної платформи, яка сприятиме удосконаленню моделі співпраці між навчальними закладами, підприємствами та державою. Академічна платформа може забезпечити цілісну мережу, полегшити обмін знаннями та розробити спільні акселераційні

програми. Наразі можна сказати, що творцем такої академічної платформи може виступити Мінцифри.

ВИСНОВКИ

В дипломній роботі на підставі узагальнення теоретичних та практичних матеріалів та досліджень проведено аналіз будови, функціонування інноваційних процесів в світовій практиці та в Україні зокрема. Досліджено джерела та механізми фінансування інноваційної системи. Проаналізовано стан розвитку інноваційного сектору в Україні в умовах військових дій та в світі загалом.

За результатами проведеної роботи зроблено такі висновки:

- На сучасному етапі розвитку економіки, спричиненому глобалізаційними та технологічними трансформаціями, виникає все більше нових інноваційних бізнес-проектів. Тому тема розвитку інноваційної діяльності стає все більш актуальною для розгляду. І тому важливо розуміти структуру та принципи побудови інноваційної екосистеми загалом.

- Роль фінансування у стимулюванні та розвитку інноваційних процесів надзвичайно важлива. Фінансування дозволяє бізнесу реалізувати свої ідеї та проекти, сприяючи їх впровадженню на ринку. Одним з ключових інструментів фінансування інновацій є венчурний капітал. Венчурні інвестори надають фінансову підтримку стартапам та молодим компаніям з високим потенціалом зростання, допомагаючи їм перейти через ризики та випробування початкового етапу. Це сприяє розвитку інноваційних ідей та технологій, що мають великий потенціал у подальшому стимулюванні економічного зростання та конкурентоспроможності.

- В контексті воєнного конфлікту, інноваційна діяльність відрізняється особливими вимогами та потребує обґрунтованої державної політики, спрямованої на підтримку та інвестування в інноваційні проекти, зокрема у пріоритетних галузях, таких як ракетна техніка, безпілотна авіація та виробництво боєприпасів. Це передбачає розробку чіткої інноваційної стратегії, спрямованої на модернізацію

виробництва та створення венчурної індустрії шляхом тісної співпраці між армією, державою та приватним сектором.

Велике значення має збереження інтелектуального потенціалу нації, що вимагає ряду заходів, таких як державний контроль у сфері формування інноваційного потенціалу, створення умов для розвитку інноваційного підприємництва та ефективного захисту інтелектуальної власності. До інших напрямків належить активна роль держави як замовника і посередника між НДДКР та приватним сектором, а також формування вітчизняного ринку інновацій та експорту технологій.

Отже, для забезпечення економічної безпеки країни та її швидкого відновлення в умовах воєнного конфлікту необхідна структурна перебудова та формування оборонної стратегії, спрямованої на розвиток економіки, фінансової сфери та інноваційної діяльності, а також ефективне впровадження цих стратегій та підтримка інноваційної діяльності.

Наприкінці 2023 року Міністерство цифрової трансформації надало для обговорення великий структурний план розвитку інноваційного сектору України до 2030 року. План передбачає розвиток інновацій в багатьох галузях економіки: починаючи від медицини, закінчуючи виробництвом напівпровідників, розвитку військово-промислового комплексу, тощо. Та для запровадження цих пропозицій повинна працювати система взаємодії держави, науковців та бізнесу. В Україні є великий потенціал для розвитку в сфері інновацій. І через таку взаємодію, а також міжнародне партнерство потрібно його реалізувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 25 українських наукоємних стартапів отримали підтримку на 125 тис \$. Портал Міністерства освіти та науки України. 2023. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/25-ukrayinskih-naukoyemnih-startapiv-otrimali-pidtrimku-na-125-tis>

2. Баб'ячок Р. І., Кульчицький І. І. Основні тенденції розвитку стартапів в Україні -проблеми, перешкоди і можливості. Аналітичний матеріал. 2018. Громадська синергія: сайт. URL: <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/OsNo-vni-tendentsiyi-rozvytku-startapiv-v-Ukrayini-1-1.pdf>

3. Березовська Л.О. Інноваційне підприємництво. Конспект лекцій для самостійної роботи студентів. Київ. 2021. – с. 184

4. Бізнес-інкубатор. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/бізнес-інкубатор>

5. Венчурний капітал. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Венчурний_капітал

6. Венчурний капітал, стаття. 2022. URL: <https://livingfo.com/venchurnyj-kapital/>

7. Венчурний капітал в Україні як джерело. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2011. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=697>

8. Вісім наукових проєктів вчених Університету пройшли конкурсний відбір на фінансування за рахунок коштів державного бюджету України у 2024 році. URL: <https://lnu.edu.ua/visim-naukovykh-proiektiv-vchenykh-universytetu-proyshly-konkursnyu-vidbir-na-finansuvannia-za-rakhunok-koshtiv-derzhavnoho-biudzhetu-ukrainy-u-2024-rotsi/> (дата звернення: 03.04.2024)

9. Виходимо на Швецію: з чого українському ІТ почати стосунки з однією із самих стабільних економік світу. 2024. URL: <https://dev.ua/blogs/posts/shvetsiia-it-blog> (дата звернення: 02.04.2024)

10. Детермінанти інноваційного розвитку. URL: <https://reicst.com.ua/asp/article/download/207/182>
11. Детермінанти формування інноваційної економіки в умовах модернізації. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1435>
12. Економіка та організація інноваційної діяльності, , електронний навчальний посібник, В.М, Тебенко, Тебенко В.М. Економіка та організація інноваційної діяльності: Електр. навч. посібн. – 2 вид., - 2018р. URL: https://elib.tsatu.edu.ua/dep/feb/ptbd_1/page3.html
13. Економіка Японії: оптимізм компаній на високому рівні, прогнозується зростання у 2024 році. Вісник лісової промисловості. 2024. URL: <https://bulletin.com.ua/aziya/ekonomika-yaponiyi-optymizm-kompanij-na-vysokomu-rivni-prognozuyetsya-zrostannya-u-2024-roczii/>
14. Економічна теорія Комарницький І.Ф., Чернівці, 2006. - 334 с., Житнецький І. В. Економічна сутність інновацій та інноваційної діяльності в ринкових умовах господарювання / І. В. Житнецький, Ю. Г. Левченко // Харч. пром-сть. - 2008. - № 7. - С. 117 – 121
15. Історія економіки та економічної думки : підруч. / В. В. Козюк, Л. А.Родіонова, О. В. Длугопольський та ін. Тернопіль : ТНЕУ. 2015. 792 с.
16. Камінський Л.-Р.Ю. Підходи до організації інноваційної діяльності підприємств в умовах інституційних змін. URL: https://www.researchgate.net/publication/374635793_Pidhodi_do_organizacii_innovacijnoi_dialnosti_pidpriemstv_v_umovah_institucijnih_zmin (дата звернення: 03.04.2024)
17. Котляревський О. В. Механізм державної мотивації підприємницької діяльності. URL: <http://www.ecomy.nayka.com.ua/?op=1&z=2624> (дата звернення: 02.04.2024)
18. Кохан М. О., Мазур А. В. Регіональні детермінанти розвитку екосистемстартапів у місті Львові. Регіональна економіка. 2019. №4. С.74-86

19. Кохан М. О., Мазур А. В. Стратегія розвитку стартап-підприємництва в Україні з урахуванням досвіду Німеччини. Стратегія економічного розвитку України. 2021 No21. С. 34-53
20. Кравченко Л.О. «Управління інноваціями», методичні вказівки до виконання самостійної роботи. Кривий Ріг. 2022, 14с.
21. Куліченко В.О. Джерела фінансування інноваційних проектів і програм в бюджетній сфері. Економічний вісник університету. 2016. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2016_31%281%29_38
22. Ліба Н. С. Економічна сутність інновацій як об'єкта бухгалтерського обліку / Н. С. Ліба // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Менедж. та підприємництво в Україні: етапи становлення і пробл. розв.– 2012.- № 721. - С. 155 – 160
23. Молодіжний банк ініціатив. Цифрова платформа організацій громадського суспільства, 2024. URL: https://ednannia.ua/our-programs-and-activities/posyliuieomolodykhlidervuhromadi?amp;view=article&id=8610:molodizh_nibanki&catid=2:uncategorised&Itemid=1638
24. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2022 році: науково-аналітична доповідь / Т. В. Писаренко, Т. К. Куранда та ін. Київ : УкрІНТЕІ, 2023. 94 с., с. 24
25. Оксененко С.П. Інноваційні процеси стаття. Науковий журнал Бізнес-Інформ. 2011. URL: <https://www.business-inform.net/thematic-search/?theme=innovative-processes>
26. Паливо для стартапів. Як армія та держава створили венчурну індустрію Ізраїлю. Електронне видання «Vector». URL: <https://vctr.media/ua/yak-armiya-ta-derzhava-stvorili-venchurnu-industriyu-izrayilyu-144158/>
27. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. No 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>

28. Про наукову і науково-технічну діяльність. URL: <https://www.rada.gov.ua/en/news/News/120487.html>
29. Про підприємництво: Закон України від 14.12.2021 р. № 1953-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/698-12>
30. Програма для відновлення роботи стартапів зі східних та південних регіонів України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/vidkrito-reyestraciyu-na-programu-vidnovlennya-roboti-startapiv-zi-shidnih-i-pivdennih-regioniv-ukrayini-1991-reload>
31. Реєстрація компанії у Швеції. Інтернет портал YBCASE. 2024, URL: <https://ybcase.com/ua/jurisdictions/svecia>
32. Салига Г.А. СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ. К.С. Салига, Г.А. Писаренко. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2021. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=487>
33. Самойлова Т.А. Джерела формування фінансового капіталу підприємства. Облік і фінанси АПК: освітній портал. 2018. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/dzherela-formuvannya-finansovogo-kapitalu-pidpriemstva.html>
34. Стартап проекти та їх оцінювання (StartUp projects and their evaluation): конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальностей Інженерія програмного забезпечення та Інформаційні системи та технології факультету інформаційних технологій УжНУ / Укладач: д.т.н., доц. Поліщук В.В. – Ужгород: 2023. – 70 с., URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/60553>
35. Стратегія розвитку фінансового сектору України Сайт Національного Банку України. 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/develop-strategy2023>
36. Теплюк М.А. Сучасні підходи до формування інноваційної бізнес системи. Інституційний репозитарій Київського національного економічного

університету імені Вадима Гетьмана. 2021. URL:
<https://ir.kneu.edu.ua/items/71b4c9bf-d093-4fbb-a850-52dab25fb9c7/>

37. Тимченко І.О. Інноваційна інфраструктура як чинник забезпечення ефективності інноваційної діяльності малих підприємств. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2012. URL:
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1644>

38. Тюха І.В. Проблеми інноваційної діяльності в Україні та на вітчизняних підприємствах. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2015. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4545>

39. Федотов А. А. Основные концепции инновационного развития: исторический анализ / А.А. Федотов // Вісник Донецького національного університету. Сер. В: Економіка і право. – 2008. – Вип.2. – С. 203 – 208

40. Чагайда А. Фінансування інноваційних процесів. Інвестиції в інноваційному підприємстві. Лекція № 13. Державний університет «Житомирська політехніка» / Освітній портал. 2021. URL;
<https://learn.ztu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=197979>

41. Череп А. В. Оцінка ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств лікєро-горілочаної промисловості: монографія / А. В. Череп, С. В. Маркова; Держ. вищ. навч. закл. «Запоріж. нац. ун-т « М-ва освіти і науки, молоді та спорту України. - Запоріжжя : Запоріж. нац. ун-т, 2012. –283 с., с. 8-9.

42. Чим живе шведське ІТ-середовище: ринок, єдинороги та особливості роботи зі шведами. 2024. URL: <https://speka.media/cim-zive-svedske-it-seredovishhe-rinok-jedinorogi-ta-osoblivosti-roboti-zi-svedami-9dnm25>

43. Чичкало-Кондрацька І.Б. Інноваційний потенціал українських стартапів на міжнародному ринку. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5792>

44. Швеція – технологічна суперзірка Північної Європи. 2021. URL:
<https://bit.ua/2021/01/shvetsiya-tehnologichna/>

45. Як підтримка стартапів організована в інших країнах та які можливості в Україні? 2020. URL: <https://www.tot.com.ua/post/startups-support-in-the-world-and-ukraine>
46. Як і навіщо корпораціям працювати зі стартапами. URL: <https://usf.com.ua/yak-i-navishho-korporaciyam-pracjuvati-zi-startapami-onspekt-lekcii/>
47. Яненкова І.Г. Організаційно-управлінські ресурси інноваційного розвитку економіки: методологія та практика: монографія / І.Г.Яненкова; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозув. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2012. – С.177.
48. Японські акції стають більш привабливими: У країні обережно говорять про кінець епохи дефляції. 2024. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/01/13/708712>
49. Best Countries for Startups. URL: <https://www.startupblink.com/?leaderboards>
50. Funding Access and Innovation in Small Businesses, стаття, R. Harel, D. Schwartz, D. Kaufmann, 2020, URL: <https://www.mdpi.com/1911-8074/13/9/209>
51. Global Innovation Index 2023. Innovation in the face of uncertainty, URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2023/
52. Global Innovation Vision of Ukraine 2030: The Ministry of Digital Transformation Published a Report and Proposals, TechUkraine, 2023, URL: <https://techukraine.org/2024/01/31/global-innovation-vision-of-ukraine-2030-the-ministry-of-digital-transformation-published-a-report-and-proposals/>
53. Innovations kompass Mainfranken. Regional vernetzen. Global erfolgreich. URL: http://www.mainfranken.org/m_54143
54. Mechanism of restructuring the company as part of its innovation strategy, 2018. URL: <http://eworkcapital.com/mechanism-of-restructuring-the-company-as-part-of-its-innovation-strategy>

55. The Global Competitiveness Report 2013–2014. – Geneva: World Economic Forum, 2013. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf
56. The Global Innovation Index 2015. Effective Innovation Policies for Development. 2015. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/reportpdf/GII-2015-v5.pdf>
57. Funding Access and Innovation in Small Businesses, стаття, R. Harel, D. Schwartz, D. Kaufmann, 2020, URL: <https://www.mdpi.com/1911-8074/13/9/209>
58. Ukraine embarks on hospital modernization project to improve healthcare, 2023, Rubrika, URL: <https://rubryka.com/en/2023/06/10/rishennya-dlya-vidbudovy-v-ukrayini-zapustyly-proyekt-modernizatsiyi-likaren/>
59. Ukraine War: Crisis in Tech Startup Industry. URL: <https://www.globaldata.com/data-insights/technology/ukraine-war-crisis-in-tech-startup-industry/>
60. Організаційна складова інноваційного управління економікою. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1598>
61. Детермінанти активізації інноваційної діяльності в Україні. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/4f9d427a-36d7-45f2-a1d5-c219ea396913/content>
62. Глобальні детермінанти і моделі фінансування інновацій. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ac5c329c-1018-458b-a514-945ec88cf5e1/content>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ОГЛЯД СПЕЦІАЛЬНОЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *The Global Competitiveness Report 2013–2014. – Geneva: World Economic Forum, 2013.*

This global competitiveness analysis report was written by Klaus Schwab in 2013, and published at the World Economic Forum. The Report presents the rankings of the Global Competitiveness Index (GCI). The GCI is based on 12 pillars of competitiveness, providing a comprehensive picture of the competitiveness landscape in countries around the world at different stages of economic development. The Report contains detailed profiles highlighting competitive strengths and weaknesses for each of the 148 economies featured, as well as an extensive section of data tables displaying relative rankings for more than 100 variables.

2. *Funding Access and Innovation in Small Businesses, стаття, R. Harel, D. Schwartz, D. Kaufmann, 2020.*

This article was written by Ronen Harel, Daphne Schwartz and Dan Kaufmann. This article describes a study that examined the extent to which lack of access to external finance is a barrier to innovation for small businesses operating in traditional industries. The results show that these businesses do not view lack of access to finance as a barrier to innovation for any of the four types of innovation: product, process, marketing or organizational.

3. *Ukraine embarks on hospital modernization project to improve healthcare, 2023, Rubrika [Electronic resource]*

This article describes the problems of Ukraine's war with Russia, and also states that, according to World Bank calculations, about 500-600 billion euros are needed for the post-war reconstruction of Ukraine, since hundreds of medical institutions were destroyed and damaged during the fighting and Russian shelling.

4. *Ukraine War: Crisis in Tech Startup Industry [Electronic resource]*

This article is about the fact that according to GlobalData, in 2021, 12 venture deals worth \$8.4 million were concluded in the Ukrainian technology industry.

The Russian military's invasion of Ukraine marked the start of a war that has disrupted the functioning of startups and technology companies in Ukraine. Amid the conflict, Ukrainian companies are trying to keep pace with the changing effects of the war by ensuring the safety of their employees, outsourcing operations and ensuring the continuation of work.

5. *Mechanism of restructuring the company as part of its innovation strategy, author Alexandra Ashcheulova, 2018.*

Alexandra Ashcheulova, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, National Technical University “Dnipro Polytechnic” described that the study of company restructuring mechanisms is of strategic importance for innovation and investment development. Research has been improved: scientific and methodological approaches to the formation of mechanisms for restructuring enterprises reflect the modern innovative and investment development of the Ukrainian economy. Key elements of restructuring include: types, strategies, methods, tools and levers. Since among the various organizational and financial

methods of restructuring a company, corporate structuring is of particular importance, this study is devoted to this method. It was also revealed that the top 5 companies with the highest innovation indices described in this article operate in the fields of logistics, mechanical engineering, pharmaceuticals and energy.

6. *Innovations kompass Mainfranken. Regional vernetzen.*

This article describes the components of international experience in regulating the development of startups that are relevant for Ukraine. Methods used: induction, deduction, analysis and systematization.

7. *Global Innovation Vision of Ukraine 2030: The Ministry of Digital Transformation Published a Report and Proposals, TechUkraine, 2023.*

This article explains that in December, the Ministry of Digital Transformation and its partners presented the Global Innovation Vision for Ukraine. It outlines the key directions of the country's development in the domestic and foreign policy context. The document is submitted for public discussion until January 15, 2024. The government team processed all submissions and prepared a report on their findings.

8. *Best Countries for Startups [Electronic resource]*

This resource presents the 10 best countries for startups.

In first place is San Francisco, second place is New York, third place is London, fourth place is Los Angeles, fifth place is Boston Area, sixth place is Beijing, seventh place is Shanghai, eighth place is Bangalore, ninth place is Tel Aviv Area , and tenth place is Paris.

9. *Global Innovation Index 2023. Innovation in the face of uncertainty, article in WIPO*

The resource talks about the global innovation index.

Now in its 16th edition, the Global Innovation Index is the leading reference for measuring the performance of an economy's innovation ecosystem. Published annually, it is also a valuable benchmarking tool used by policymakers, business leaders and other stakeholders to assess progress in innovation over time.

10. *The Global Innovation Index 2015. Effective Innovation Policies for Development. 2015.*

This source describes how developing countries are increasingly developing policies aimed at increasing their innovative potential. Innovation policy adopted in different forms, depending on countries' perceptions needs; their influence also varies between countries at the same level of development. Some developing countries have managed to constantly improve their innovative inputs and outputs.

ДОДАТОК Б**SUMMARY**

The qualification work "Financing of innovative processes: world and Ukrainian practice" was written by Savchenko Ivan Oleksiyovych, is of high quality and consists of 2 sections.

The first chapter describes the theoretical and methodological aspects of the essence of innovation processes: the key determinants, sources, mechanisms of ensuring innovative activity are studied, the experience of world leaders in financing innovations and the practice of stimulating innovative activity are analyzed.

The second chapter is devoted to the analytical and research aspect: on the basis of statistical data, the author describes the state of financing of innovation processes in Ukraine, analyzes the challenges and development of the innovation sphere, identifies shortcomings and provides proposals for development prospects.

The author explains that innovations in society are the result of introducing changes into established mass practices, especially in cases where traditional life systems cause existing conflicts and lead to crisis situations.

Key words: innovation, innovation process, financing, challenges, prospects, stimulation

ДОДАТОК В**Топ 10 інноваційних країн світу**

Місце в рейтингу	Назва країни
1	Швецарія
2	Швеція
3	США
4	Великобританія
5	Нідерланди
6	Данія
7	Фінляндія
8	Сінгапур
9	Німеччина
10	Південна Корея

ДОДАТОК Д

Потенціал інноваційного розвитку

Назва	Потенціал інноваційного розвитку
Ринковий потенціал	- Ринкова складова
Інноваційний потенціал	<ul style="list-style-type: none"> - Інтелектуальна складова - Інформаційна складова - Науково-дослідницька складова
Виробничо-збутовий потенціал	<ul style="list-style-type: none"> - Фінансова складова - Кадрова складова - Технологічна складова - Маркетингова складова - Організаційно-управлінська складова

Имя пользователя:
Міжнародних фінансів Ананьєв Микола

ID проверки:
1016321041

Дата проверки:
04.06.2024 22:56:11 EEST

Тип проверки:
Doc vs Internet + Library

Дата отчета:
04.06.2024 23:03:42 EEST

ID пользователя:
100005723

Название файла: Савченко Іван Олексійович

Количество страниц: 69 Количество слов: 14228 Количество символов: 113836 Размер файла: 767.63 KB ID файла: 1016115

6.68% Совпадения

Наибольшее совпадение: 1.84% с Интернет-источником (http://iejjournal.com/journals/28/2018_1_%20Badri_Panchenk...)

6.09% Источники из Интернета 410 ..... Страница 71

1.68% Источники из Библиотеки 371 ..... Страница 73

0% Цитат

Исключение цитат выключено

Исключение списка библиографических ссылок выключено

0% Исключений

Нет исключенных источников